

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська»

**Англомовний інституційний дискурс (фахова мова ІТ-сфери):
лінгвістична специфіка та інноваційні перекладацькі стратегії**

Допущено до захисту «__» _____ 2024р.

Зав. каф. герм. філології канд. філол. наук, доцент Баранова С. В.

Виконала:

студ. групи ПРМЗ-31с
Клочко Світлана Юріївна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,
доцент
Щигло Лариса Володимирівна

Суми 2024

ЗМІСТ

Список абревіатур	3
ВСТУП	4
Розділ 1 Теоретичні засади студіювання інституційного дискурсу	6
1.1 Поняття «дискурс»	6
1.2 Поняття «інституційний дискурс»	9
1.3 Соціальні інститути інституційного дискурсу	10
1.4 Підходи вивчення інституційного дискурсу	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	14
Розділ 2 Комп'ютерний дискурс як різновид інституційного дискурсу	16
2.1 Поняття «комп'ютерний дискурс»	16
2.2 Типи мовлення комп'ютерного дискурсу	18
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	19
Розділ 3 Лінгвістичні особливості комп'ютерного дискурсу	20
3.1 Специфіка комп'ютерного дискурсу	20
3.2 Лінгвістичні маркери комп'ютерного дискурсу	23
3.3 Характеристика термінів комп'ютерного дискурсу	33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	37
Розділ 4 Технології перекладу текстів комп'ютерного дискурсу	38
4.1 Термінографічний аспект комп'ютерного дискурсу	38
4.2 Методи перекладу текстів комп'ютерного дискурсу	40
4.3 Системи САТ в перекладацькій діяльності	45
4.4 Особливості перекладу термінології комп'ютерного дискурсу	49
4.5 Методика навчання перекладу термінології КД	53
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 4	57
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
Список використаних джерел	60
Список джерел ілюстративного матеріалу	72
Резюме	74

СПИСОК АБРЕВІАТУР

LSP — Language for specific purposes – варіант мови, який використовується в певній предметній області, що має відмінні стилістичні, жанрові і лексичні особливості.

LGP — Language for general purposes- мова, яку використовують для загальних цілей — не входить до складу певної предметної області.

LIT —Language of information technologies LSP, де предметною областю є інформаційні технології.

МО — мова оригіналу. Мова, текст з якої перекладають. МП — мова перекладу. Мова, текст якою перекладають: машинний переклад; машинний переклад-автоматизований переклад текстів за допомогою комп'ютерних технологій.

ІТ — сфера інформаційних технологій

ПК – персональний комп'ютер.

ІД – інституційний дискурс

КД – комп'ютерний дискурс

КМ – комп'ютерна мова

НМП – нейро-машинний переклад

ЛО – лексичні одиниці

СМП – статистичний машинний переклад

НМ – нейронна мережа ГМП- гібридний машинний переклад

ПЗ – програмне забезпечення

ВСТУП

Сучасна лінгвістика сфокусована на аналізі дискурсу як одній із найбільш нагальних наукових проблем. В цьому дослідженні розглядаються різні підходи до вивчення дискурсу як лінгвістичного феномену, надається характеристика дискурсу, описуються труднощі, з якими стикаються фахівці перекладу текстів даного дискурсу. В даній роботі описується комп'ютерний дискурс, один із типів інституційного дискурсу, основними ознаками якого є нормативність, клішованість, ієрархічність, апелятивність, цілісність, системність, структурованість тощо.

Актуальність дослідження зумовлюється нагальною потребою вивчення, інституційного дискурсу, а саме комп'ютерного дискурсу, текстовий простір якого, вирізняється своєю рідною термінологічною специфікою, що, у свою чергу, викликає конкретні труднощі перекладу.

Об'єктом дослідження є термінологія англійського комп'ютерного дискурсу.

Предмет дослідження: лінгвістична специфіка та інноваційні перекладацькі стратегії англійського інституційного дискурсу.

Мета дослідження – вивчення специфіки англійського інституційного дискурсу на базі англійських текстів комп'ютерного дискурсу, виокремлення інноваційних технологій їх перекладу та розроблення методичних аспектів навчання термінологічних одиниць зазначеного дискурсу.

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі завдання:

1. Схарактеризувати поняття «дискурс» в сучасному мовознавстві.
2. Розкрити термін «інституційний дискурс».
3. Проаналізувати термінологічний інструментарій комп'ютерного дискурсу.
4. Висвітлити стратегії перекладу термінології англійського комп'ютерного дискурсу.

Теоретичне значення роботи полягає в інтегративному висвітленні інституційного дискурсу як різновиду фахової комунікації, а також виокремленні основних перекладацьких технік задля відтворення термінологічних одиниць англомовного комп'ютерного дискурсу.

Робота є певним внеском у розвиток термінознавства, а також термінографії, що пов'язана зі сферою ІТ.

Практичне значення. Результати роботи можуть бути використаними у вибірковій дисципліні «Термінологія фахових мов. Англо-українська та українсько-англійська паралелі», а також у процесі розроблення навчальних матеріалів задля аналізу термінології в текстах ІТ-сфери.

Окрім того, результати дослідження можуть мати корисне значення для здобувачів вищої освіти, що цікавляться науково-дослідницькою роботою та займаються специфіки англомовного інноваційно-технологічного дискурсу.

Апробація роботи. Результати дослідження було опубліковано в тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях:

1. АНГЛОМОВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ.

https://edu.forlan.org.ua/doc/nauk/Програма_Сучасні_лінгвістичні_парадигми2.pdf;

2. THE TERMINOLOGICAL DIMENSION OF THE ENGLISH PROFESSIONAL DISCOURSE OF COMPUTER TECHNOLOGIES.

https://ifsk.sumdu.edu.ua/images/doc/Conference_Program%20.pdf- 01.06.2024

Структура роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінок, основна частина роботи – 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні засади студіювання інституційного дискурсу

1.1 Поняття «дискурс»

Зазначимо, що термін «дискурс» використовується в науковій сфері досить довгий час, а саме з середини двадцятого століття, А. П. Мартинюк визначає термін «дискурс» як « ситуативна міжнаціональна мовленнєва та розумова діяльність, що обумовлює, яка направлена на взаємне орієнтування в життєвому середовищі на основі забезпечення надання мовної форми семіотичним значенням [41]. К. С. Серажимо розглядає «дискурс» як феноменальне явище соціолінгвістичного характеру, яке, по-перше, визначається (прямо/опосередковано) своїми соціальнокультурними, політичними, цілком ситуативними, психологічно-спричиненими та іншими рисами, по-іншому, має «експлицитну», тобто лінгвістичну (зв'язний текст чи його семантично-значуща та синтаксично-завершена фаза), та «невидимі», тобто екстраординарними та лінгвістичними (розуміння світу, міркування, настановлення, ціль отримувача, які є необхідними для осмислення певного тексту) структурної частини, а також, відзначається світовою спільністю, що «конструюється» протягом поширення дискурсу його репродуцентом (автор) та інтерпретується його адресантом (слухач, читач тощо)» [83].

На основі досліджень К. С. Серажим та В. І. Карасіка, М. В. Янкович вважає дискурс соціолінгвістичним феноменом, який виник у певному суспільстві і жваво структурується та моделюється у соціальне повсякдення, при цьому його матеріальне втілення відображене в тексті (усному чи письмовому); це є відбитком способу мислення, ціннісних орієнтирів, моральних норм, як, насамперед, отримувача, так і оточення взагалі [53, с. 4].

Неоднозначні дефініції дискурсу утворюють різні типології, в основі яких є різноманітні особливості дискурсу. В цілому, треба визначити наступні базові типи дискурсу: усний і письмовий; монологічний або діалогічний;

інституційний (поділяється на масовий та індивідуальний) персональний (побутовий і буттєвий) за адресатним спрямуванням. Письмовий та усний дискурс розділяється за метою використання. Діалогічний та монологічний дискурс означає форми спілкування. Персональний або особистісно-орієнтований використовується за призначенням (залежить на кого націлений даний тип дискурсу). Але ці обмеження є умовними. Декілька типів дискурсу можуть застосовуватись одночасно [58].

У філософії жанри дискурсу класифікуються за цільовим напрямком вживання. Відповідно до даної класифікації існують гіпотаксичні та паратаксичні дискурси. У гіпотаксичних дискурсах спостерігається підпорядкування проміжної мети головній. У паратаксичних дискурсах неможливо дефініціювати їхню функцію та мету [3]. Окрім вищезазначених типів дискурсів, існують інші, наприклад текстуальний і ситуаційний за І. В. Андрусак [45, с. 2]; за характером адресата, також деякі вчені визначають типи дискурсів за дисциплінарними ознаками.

Проте сучасна форма вживання терміну в теорії лінгвістики завдячує працям видатних науковців, а саме Зелліга Харріса, Делл Хайма та Мішеля Фуко. Спочатку термін «дискурс» розглядався як незначна частина мови, яка має в своєму складі не одне речення і, також «повну форму зв'язності та єдності» [1]. Така трактування терміну «дискурс» в той час було завдяки вузькому контекстуальному розумінню, зокрема вербальної сфери використання мовних одиниць (структуралізм). Як наслідки, сутність даного явища не була розкрита в повній мірі, тим самим дорівняла його до поняттям «тексту». Незважаючи на те, що такі визначення дискурса та текста певним чином співпадають за об'ємом та мають спільну мету та структуровано подібну організацію мовних явищ, які воно відображають, тому не слід їх уподібнювати. Між тим, дискурс здатний охопити не один єдиний текст. Розуміння даних причин має зв'язок з належним додатковим роз'ясненням визначення терміну «контекст», спричинило в період останніх тридцяти років ХХ ст. щодо наступного осмислення розвитку основ дискурсу, який починають

визначати як мовлення, вписане в відповідний ситуаційний контекст (комунікативна ситуація) [69].

Можемо говорити, що найточнішим визначенням дискурсу, як мисленої комунікаційної активності, яку представляє синтез мовленнєвого процесу та його результату, структурні одиниці якого не обмежуються тільки лінгвістичною функцією [26].

Враховуючи склад команди, що приймає участь в комунікаційному дискурсі, тобто чи є серед них особи, які інтегрувались до певних соціальних інститутів та / або інколи користуються їхніми послугами, виділяють види дискурсу: інституційний та персональний (побутовий); головними ознаками інституційного дискурсу є: чітка організація комунікаційного аспекту дискурсу, що діє в рамках певних інститутів суспільства (або має тісно контактує з ними), що сприймається як регламентовано нормативна соціальна практика, спрямована для забезпечення певних соціальних цінностей [40]. Інституційний дискурс відноситься до діалогічного спілкування, що здебільше притаманно професійно-діловій галузі. Завдяки професійно - діловому статусу учасників дискурсу, такий вид дискурсу носить офіційний характер. Кількість вчених-дослідників зауважує на помітну асиметрію(дисбаланс) між задіяними учасниками. Кожен різновид інституційного дискурсу має ознаки власної хронотропної специфіки, що відбувається через чітку локалізацію у просторі та часу [10]. Отже, можемо визначити інституційний дискурс як ієрархічно-структуровану, що здійснюється через особливий набір комунікаційних стратегій та тактик, інформаційну, мовленнєву та комунікаційну діяльність членів певних соціогруп, які відтворюють діяльність реалізуючи свої статусні та рольові можливості в межах реальних суспільно-соціальних інститутів [21].

Дефініція концепції терміну «дискурс» безсумнівно засновується на використанні мовної компетентності учасниками спілкування. Функціональний аспект мовлення відображає поняття «дискурсивна особистість», тобто, певні особливості мовної діяльності людини у різноманітних видах дискурсу, кінцевий результат яких є об'єктивним, з однієї сторони, ефективно

моделювання особою власного дискурсу та тексту, а з іншої, адекватне та повне сприйняття повідомлень її опонентів під час спілкування [57].

Також поняття «дискурс» описує персональну здібність індивіду гнучкого реагування на дискурсивне середовище, зважаючи на всі аспекти комунікаційної діяльності; створення та сприймання мовленнєвих і немовленнєвих повідомлень, застосовуючи широкий діапазон вербальних та невербальних прийомів комунікації. Кожна комунікація презентує чітко організовану континуальну систему, основою якої є гармонійне поєднання вербальних та невербальних компонентів. Окрім того зазначене поняття характеризує індивідуальну здатність особи флексійно реагувати на дискурсивне оточення, враховуючи не тільки мовні, а й інші компоненти комунікації; створювати та сприймати мовленнєві та немовленнєві повідомлення через застосування широкого діапазону вербальних та невербальних комунікативних засобів [78]. Будь-яка належним чином здійснювана комунікація є організованою континуальною системою, яка базується на вивіреному та гармонійному поєднанні вербальних та невербальних складових.

1.2 Поняття «інституційний дискурс»

Розуміння поняття «дискурс» пов'язане з текстом. Л. Р. Безугла описує текст, що представляє результат дискурсу, вербальний витвір мисленнєво-комунікативного функціонування представників комунікації; це є мовним матеріалом, зафіксованим на тому/ іншому матеріальному носії завдяки письмовій формі [7, с. 76].

Текст розглядається, як сегмент дискурсу, тобто він є видом мовленнєвої діяльності для обслуговування комунікативної сфери та текстів, які з'являються як результат даної діяльності, реалізація яких відбувається через семіотичний простір завдяки вербальним та невербальним знакам, складаються з певної структури, жанрових особливостей та прецедентного тезаурусу. Також,

дефініція поняття «дискурс» визначається за допомогою поняття «мовлення», що показує динамічну особливість даного явища [68].

Дослідники вважають інституційний дискурс потужним ресурсом, що розуміється як феномен, створений та реалізований в інституційно визначених фреймах конкретних галузей соціальної комунікації (соціальні інститути). Англійський соціолог Г. Спенсер запропонував певні категорії, які визначає інституційний дискурс (ІД) сталою формою спільно-організованої людської діяльності, історично-утвореною. Таким чином, експлицивно функціонує спільнота та суспільний організм взагалі, відтворюється активне соціалізація членів суспільства, тобто їх залучення до суспільного життя та здійснення ними певних соціальних функцій та ролей» [61, с. 22], які, поєднуючись, підтримують життя суспільства, соціальна структура якого розгалужена.

1.3 Соціальні інститути інституційного дискурсу

Соціальні інститути мають визначену мету діяльності, певні функціональні особливості, щоб досягнути встановлені цілі, кадри та ресурси, соціальні статуси та ролі чітко розподілені, є права та обов'язки, властиві даному інституту; особлива регуляція стосунків, система встановлених цінностей та стандартів поведінки, великий масштаб товариства, інтеграція у суспільну систему, тому, інститут є посередником між людьми та суспільством, інструмент, що є допомогою індивідуумам будувати суспільство. Інституційна особливість в когнітивній лінгвістиці представлена як комплекс лінгвокогнітивних модусів, стратегій, схем, власне через які індивідууми спроможні обмінюватися в різних професійних інтерпростірах [11]. Через реалізацію та рецепцію ІД відтворюється певна система соціальних стосунків, тому головною особливістю даного дискурсу є створення сформованого соціального контенту[60].

Французький соціолог П. Бурдьє вважає, що соціальні інститути є відображенням створення поняття про світ, яке узаконюється шляхом

нав'язання суспільству, тому людство виробляє і транслює дискурси через ідеї, поняття, категорії та принципи, що створюють фрейми людського усвідомлення [33]. Впорядкована структура, стабільність та специфіка соціальних інститутів надає можливість членам суспільства та аутсайдерам розрізняти їх. Отже, статусно-рольові характеристики комунікантів, нерівнозначність мовленнєвих взаємозв'язків, де суб'єктам відводяться ролі агентів та клієнтів є важливим акцентом для визначення ІД. Суб'єкт, який займає вище суспільне положення, є власником більшого соціального капіталу, тому він володарює над суб'єктом, соціальний статус якого є нижчим, і, звісно, його соціальний капітал значно менше за об'ємом [59].

Можемо визначити інституційний дискурс як мовленнєву взаємодію учасників соціальних груп/інститутів в межах власної та людської діяльності, при якій реалізуються статусно-рольові функції в рамках існуючих соціальних інститутів, численність яких утворюється згідно потребам суспільства на його певних еволюційних етапах. Відповідно, при зникненні певного соціального інституту, як системи культури, зникне і відповідний дискурс або його поглинуть суміжні типи дискурсів. Варто зазначити, етнічні цінності суспільства відображені в нормах ІД як взагалі, так і цінності окремої спільноти у певному інституті. Існує клішована форма комунікації серед комунікантами, яким не обов'язково бути знайомими, при цьому воно повинні дотримуватись чітких норм спілкування даного соціуму [62].

На думку Дж. Свейла такі групи мають базу знань спеціальних термінів, і необхідний рівень проінформованості в межах певної сфери на досить високому рівні [80]. Професійна мова як індифікатор в межах інституційного дискурсу, виконуючи інституційно-глобальну відтворюючу та інтерпритивну функції. Представники дискурсу на інституційному рівні розуміють комунікаційні фрейми, порушення яких призведе до деструктеризації засад певного соціального інституту. Типи ІД доводять, що адресантам необхідно визначити головні комунікаційні засоби, за яких можливо правильно створити

ситуацію спілкування, що відповідає заданій меті з використанням різноманітних комунікативних ресурсів.

ІД складається з набору притаманних лише йому дискурсивних ознак, а саме-граматичні, лексичні, семантичні, риторичні і т.ін. Учасники дискурсу потрапляють в межі певного дискурсивного простору. Виконуючи при цьому конкретно сформовані соціальні ролі з чітко визначеною метою. Н. І. Андрейчук вважає ІД, як «повторювану функціонально-сміслову об'єднання системно стуктурованих знаків, що конструює життєдіяльність людини у суспільстві певного моменту і служить макрознаком універсальної інформаційної галузі- комунікації [46].

Більш докладне тлумачення дискурсу, що розглядається, було запропоновано Р. Є. Пилипенко. Інституційний дискурс визначено «ієрархічно-організованим опосередком учасників комунікаційного процесу, а також «інформаційної та комунікативної взаємодіяльності мовців, що поєднані спільно-інституційним простором, статусно-рольовими положеннями щодо норм поведінки, подібними моделями суспільних та фахових знань, і певним набором стратегій спілкування та тактик» [47].

Будучі складовою ознакою інституційного дискурсу, соціальний інститут визначає, що завдяки мові учасники комунікації отримують певну базу знань та уявлень, детермінуючи інтерактивні стратегії та тактики в рамках соціальної групи. Комунікативна ситуація та потреби суспільства зумовлюють екзистенцію та еволюцію ІД, визначають його комунікативні механізми та сукупність засобів передачі інформації.

1.4 Підходи вивчення інституційного дискурсу

Досліджуючи інституційний дискурс вибирають неоднакові підходи, які не є новими на сьогоднішній день у теорії дискурсу [47, с. 12], де людська поведінка розглядається одночасно з її мовленнєвою діяльністю.

Український лінгвіст Н. І. Андрейчук, аналізуючи ІД, виділяє 8 підходів, а саме-прагматичний, психолінгвістичний, лінгвостилістичний, лінгво-культурний, структурно-лінгвістичний, когнітивно-семантичний, соціолінгвістичний та лінгво-семіотичний [3, с. 136–137]. Прагматичний підхід розглядає ІД з точки зору інтерактивної діяльності представників статусно-рольової комунікації, враховуючи час та місце процесу спілкування, вікові та соціальні особливості учасників даного процесу, наміри та мотиви мовлення та інше.

ІД спрямований на налагодження та підтримку контакту між учасниками дискурсу, вираження стратегій комунікації вербальними та невербальними засобами, обмін інформацією та емоційним станом; свій імпліцитний та експліцитний контент комуніканти єднають завдяки комунікативним ходам. Психолінгвістичний підхід розглядає ІД як процес переходу від внутрішнього кодування до зовнішньої вербалізації під час мовленнєвої діяльності та її інтерпретації, враховуючи соціально-психологічні типи мовних відмінностей, рольові установки та прописи [13]. Лінгвостилістичний підхід зорієнтований виділити комунікаційні реєстри, встановити чіткі кордони між усним та письмовим мовленням за їхніми жанровими різновидами, дефініціювати функціональні параметри комунікації завдяки його складовим- функціональним стилям; метою лінгвокультурного підходу є встановлення комунікативних особливостей в рамках певної національної культури, виокремити формульні моделі норм поведінки та людської поведінки, охарактеризувати культурні доміанти даної соціальної групи через концепції, що є одиницями інтелектуальної сфери, виявити способи використання певних текстів, притаманних даній спільноті.

Структурно-лінгвістичний підхід досліджує саме текстові комунікаційні особливості, власне змістовну та формальну зв'язність, тематичний перебіг, модальні рестриктори (the hedges) блоків тексту, дискурсивну поліфонію як одночасний комунікаційний процес, що відбувається одночасно в декількох частинах тексту. Когнітивно-семантичний підхід розглядає інституційний

дискурс, досліджуючи різноманітні комунікативні моделі людської свідомості, представлені фреймами, сценаріями, ментальними схемами та когнітивами. Мета соціолінгвістичного підходу полягає в аналізі комунікантів як репрезенторів певної соціальних групи та вивчення умов спілкування у обширному соціально-культурному контексті. Лінгвосеміотичний підхід вивчає інституційний дискурс як акт детермінації тексту, коли вченим-дослідникам, аналізуючи лінгвокультурні коди, слід розглянути правила утворення зв'язків між знаками у ІД, які гарантують можливість відобразити зв'язки знаків, інтерпретантів та об'єктів в уявленні інтерпретаторів [3, с. 133]. Зосередивши увагу на даних проблемах дослідники узагальнили процеси людської діяльності відтворені за допомогою законів створення зв'язків між знаками і даному дискурсі [3, с. 140].

Сучасні лінгвістичні теорії репрезентують ІД як унікальне явище, створене та реалізоване в інституційно створених межах певної сфери соціальної комунікації. Важливий акцент тлумачення даного типу дискурсу полягає в пріоритетності статусно-рольових дискурсивних ознак та асиметричності мовленнєвої діяльності. ІД складається з низки параметрів та має доволі чітку організацію. За допомогою вищезгаданих різноманітних підходів аналізується інституційний дискурс та його типологія при спільному розгляді мовленнєвої діяльності людини. Інституційний дискурс відрізняється своїм різноманіттям і налічує різні жанрові типології. Сюди відносять політичний та адміністративний дискурс, академічний (науковий) юридичний, філологічний, медичний, медіа-дискурс, побутовий і комп'ютерний (інформаційних технологій).

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглянуто поняття «дискурс», його типи, схарактеризовано напрямки використання поняття «дискурс». Також проаналізовано оригінальне походження терміну «дискурс», виокремлені види

дискурсу. Крім того, з'ясовано належність інституційного дискурсу до професійно-ділової галузі, визначені підходи вивчення інституційного дискурсу. Окрім того, виявлено, що поняття «дискурс» тісно пов'язане з поняттям «текст». Слід зазначити, що поняття «дискурс» спричинило появу соціальних інститутів інституційного дискурсу, що несуть певну мету, певні функціональні особливості, щоб досягнути встановленої цілі, кадри та ресурси, де соціальні статуси та ролі чітко розмежовані; є права та обов'язки; особлива регуляція стосунків, система цінностей та стандартів поведінки. До того ж розглянуті підходи до вивчення інституційного дискурсу.

Розділ 2

Комп'ютерний дискурс як різновид інституційного дискурсу

2.1 Поняття «Комп'ютерний дискурс»

Комп'ютерні машини в житті сучасного суспільства перетворилися на невід'ємний елемент, тому електронні медіа виконують роль не тільки як інформаційний засіб, а також проявляють особистий світогенерувальний, смислоутворювальний, і, як результат, мовотвірний потенціал [6, с. 2]. Поява комп'ютерного дискурсу була зафіксована в Америці у 1946 році в той самий час, коли з'явилися електронно-обчислювальні машини (ЕОМ). На думку вчених-лінгвістів Інтернет – це особливий комунікативний простір, в якому вдало функціонують писемний та усний види мовлення. Багато робіт українських лінгвістів присвячені вивченню проблемам даного дискурсу (Ф. С. Бацевич [6], А. Д. Белова [8] та інші).

Серед перших лінгвістів, хто дослідив Інтернет вважають Девіда Крістала. На його думку новітній засіб комунікації в соцмережі є революцією в сучасній лінгвістиці. Саме цей вчений ввів поняття «*Global Village*», об'єднавши всю Інтернет-спільноту. Крім того, новий мовний рівень він детермінував «*Netspeak*». За словами автора: «*Netspeak* розглядається більше як писемна мова, що схожа на мовлення, ніж на писемну форму розмовної мови» [21, с. 154]. Розвиток електронно-обчислювальної техніки (ЕОТ) в нашій країні став підґрунтям для складання специфічної мови, якою спілкуються комп'ютерні фахівці. В зв'язку з доступністю володіння персональними комп'ютерами (ПК) та виникнення світової павутини Інтернет була залучена велика кількість людей до новітньої галузі, тим самим збагачуючи та урізноманітнюючи лексичний склад мови комп'ютерів. Мова як інструмент комунікації відрізняється яскраво вираженим соціальним характером, при цьому функціональні дії суспільства мають суттєвий вплив на її структурну особливість та створюють її розвиток. Відповідно комп'ютерна мова викликає

такий великий теоретико-практичний інтерес серед вчених у визначенні її комунікативного статусу та сутності [37].

Досліджуючи комп'ютерний дискурс (КД) лінгвісти не змогли дійти єдиної думки для визначення статусної ролі комп'ютерної мови (КМ). Деякі відносять цю мову до тексту, представленого на моніторі комп'ютера, утім, О. А. Кириченко вважає КМ усною формою мовлення, пояснюючи свою думку тим, що структура речень складається з простих меседжів, невеликих за обсягом і не завжди семантично пов'язаних, відсутність діалогу. Даний лінгвістичний погляд є результатом, що поєднав думки Інтернет-спільноти, які розглядають комп'ютерно- опосередковане спілкування як розмовний вид діяльності, не враховуючі прояви її письмової форми [25, с. 51–55].

Лінгвістична необхідність дослідження КД на перехресті століть обумовлена зовнішніми історико-геополітичними умовами, а саме кібернізацією, глобалізацією, інформатизацією світової спільноти, американізацією культури світу [74], як наслідок англійська мова(американська та британська) є пріоритетом в лінгвокомунікативному середовищі початкового мовного кодування одиниць комп'ютерного дискурсу і його зображенням [75].

Життєва активність англомовного суспільства в комп'ютерному просторі визнана як соціо-функціональний фактор поповнення змісту словників англійської мови[9], система певних лінгвокогнітивних структур, елементи національного зображення світу носіїв англійської мови [29], вербальна складова відповідної комунікативної сфери(комп'ютерний дискурс) [20].

Незважаючи на це, існує теоретична та методологічна проблема пов'язана з принципами, напрямками, механізмами відмінного динамічного розвитку структур складу англомовних словників в межах комп'ютерного дискурсу, що вважається консолідованим лінгвальним об'єктом, який потребує вивчення. Для того, щоб проаналізувати дане питання необхідно залучити феномонологічний ракурс досліджень сукупних об'єктів мовлення з точки зору магістрального завдання даного феномена – розуміння загальної систематизації фактів свідомості [83], що констатують реальність.

2.2 Типи мовлення комп'ютерного дискурсу

В КД виділяють 3 типи мовлення. Перший: політологічний тип-полілог-розмова між декількома персонами, що має змістовно-сміслову структуру з фрагментами спонтанності, нелінійності мовлення. В комп'ютерному просторі «полілог» означає надання коментарів відео-фото записів, що опубліковані певними користувачами. Під час такого комунікативного процесу будь-який учасник є рівноправним. Правила спілкування відсутні, і саме адресант ініціює розмову.

Монолог вважається іншим варіантом мовленнєвої діяльності. Лише адресант використовує цю форму, при цьому його безпосередня мовленнєва реакція не передбачена. Даний тип мовлення передбачає створення великих за обсягом текстів, структурно-змістовна частина яких пов'язана між собою висловлюваннями. Трапляються випадки, при яких монолог трансформується в полілог. Дане явище найрозповсюджене під час коментування або будь-якого виду записаного матеріалу. Діалог – це також один із варіантів спілкування, що надає можливість мовцям обмінюватися фразами, ствердженнями тощо, відповідно до контексту. Дана форма спілкування використовується для приватних розмов, найчастіше. Л. Ф. Кампанцева оригінальним способом проаналізувала функціонал мови Інтернету [26]. Враховуючи той факт, що замість аудіо та візуальних лакун утворюються рівні фонетичної та графічної комунікації, дослідниця впевнено мовлення до розмовної та писемної форм [64].

Американська вчена-лінгвістка Н. Байрон висуває протилежну точку зору. Описавши ознаки, притаманні розмовно-писемній формі, вона стверджує, що поняття «*Інтернет мова*» не є константою. Дане явище пояснює тим, що онлайн комунікація більше схожа на письмову форму, аніж на усну форму мовлення, тому що учасники дискурсу застосовують повною мірою усі опції словникових знань та знання синтаксичних структур. Крім того, Н. Байрон зауважує, що он-лайн спілкування зафіксована в письмовій формі, тому

виникає питання лінгвістичного ігнорування. Користувачам соцмереж дотримання правил орфографії не грає прерогативну роль, мова є засобом спілкування [17, с.11].

Зазначимо, комунікація онлайн-окрема особлива форма мовлення, у якій усний та писемний варіанти переплетені міцно, утворюючи своєрідне поєднання, зафіксоване письмово. Незважаючи на це, даний мовленнєвий процес уособлюють як усний вид мовлення, бо учасники процесу спілкування прагнуть зменшити за обсягом повідомлення, щоб економити свій час. Відповідно мова отримує можливість продовжувати удосконалення, так як неформальне спілкування створює умови для появи нових стилістичних правил, фразеологічних структур, неологізми та okazіоналізми розширюють словниковий склад. Отже, завдяки розвитку ІТ-технологій онлайн комунікація перетворюється на живу розмовну мову.

Висновки до розділу 2

Другий розділ присвячений одному із типів інституційного дискурсу – дискурсу ІТ галузі (комп'ютерному дискурсу), вивчено причини його появи та розвитку, висвітлено лінгвістична необхідність дослідження англomовного комп'ютерного дискурсу. Виділено типи зазначеного дискурсу та описані їх характеристики.

Розділ 3

Лінгвістичні особливості комп'ютерного дискурсу

3.1 Специфіка комп'ютерного дискурсу

Комп'ютерний дискурс – це особливий вид комунікації, яким користуються звичайні користувачі та спеціалісти ІТ-галузі шляхом використання соціальних мереж. Комп'ютерний дискурс особливий тим, що має зв'язок безпосередньо з текстами ІТ сфери. Для комп'ютерного дискурсу характерно використання двох типів: письмового та усного. В текстах інформаційно-технологічного напрямку, окрім загальноприйнятих текстів, дозволено використання гіпертексту, тому такі тексти є нелінійними, не дозволяючи визначити точні рамки даних текстів. Але дотримання смислових норм край важливо при розробці будь-якого тексту. Існує ще одна відмінність, пов'язана з користувачами інформаційно-технологічного дискурсу. Використовуючи комп'ютери учасники ІТ дискурсу не виявляють себе відверто. Учасників дискурсу можуть представляти як спеціалісти даної галузі, так і непрофесіонали. Отже комунікація може мати теоретичний, практичний або побутовий формат [56].

Можемо зробити висновок, що ІТ дискурс – це професійний дискурс, якому притаманні власні певні ознаки (наприклад, має LSP). При цьому він є різностороннім, йому властиві багато субдискурсів. Характерні особливості дискурсу спостерігаються в багатьох ситуаціях, що пов'язані з використанням комп'ютерів для спілкування, проте більшою мірою відповідно до тематики, дискурсу, яка вимагає вживання термінології в текстах саме даного дискурсу. Виокремлюють два різних види комп'ютерного дискурсу: індивідуально-орієнтований (спілкування за допомогою засобів електронної пошти) і статусно-орієнтований (комунікаційний процес відбувається на різних онлайн-конференціях) [35].

Комп'ютерний дискурс характеризується багатьма особливостями. В даній роботі розглядаються його риси, які є найхарактернішими. Перша риса комп'ютерного дискурсу – це наявність електронного каналу передачі інформаційних повідомлень будь якого змісту. Подібно до будь-яких інших комунікаційних моделей адресант та адресат отримують у свій арсенал засоби утворення та сприйняття інформації. Під час процесу комп'ютерного спілкування спостерігається використання штучного каналу, тому що існує двосторонній зв'язок комп'ютер- новітні технології для даного дискурсу. Західними дослідниками була винайдена назва терміну даного виду спілкування – «*Computer-mediated communication*» (комп'ютерно-опосередковане спілкування). Інша риса – це опосередкованість КД, яка передбачає використання технічних та електронних засобів зв'язку учасниками під час даного процесу. Крім того, дистанційність також відносять до характерних ознак дискурсу комп'ютерного мовлення, під час якого учасники розташовані віддалено та не виявляють себе експліцитно. Візуальний зв'язок повністю відсутній [81].

Унікальна особливість онлайн комунікації зазначена можливістю трансляції різних невербальних засобів, включно емоції, у виді значків, що називаються «смайлики». Навіть при повній відсутності прямого контакту серед учасників комунікаційного процесу, їхня мова є достатньо емоційно насичена завдяки піктограмам «смайлики».

D/:D- сміх

:-(-сум

:- розгублення

O зацікавленість

Традиційна форма письмового тексту трансформується у нову значно більше форму- гіпертекст, який відносять до наступної риси комп'ютерного дискурсу. Віртуальність визначена як «*знаковий символічний засіб комп'ютерно-опосередкованого взаємодіяння*». Учасники КД перебувають в особливому символічному опосередкованому просторі, в якому відтворюється

їхня командна діяльність один з одним. Користувачі перетворюються на творців мовлення віртуального середовища. На думку М. Кастельс, «сучасна культура-культура віртуальної реальності», яка сформована завдяки комунікаційним процесам, що базуються на «виробництві та використанні певних символів-знаків» [13].

Оскільки учасники онлайн спілкування не виявляють себе відверто, то ж цілком природним є проявлення особливості- анонімність. Спілкуючись, користувачі соціальних мереж не мають жодного уявлення про свого співбесідника, його особистих якостей, зовнішності, лише тільки його ім'я в Інтернеті («*nickname*») та інформацію, що була повідомлена її власником. Тому під час такої комунікативної діяльності виникає певний процент ризику проявлення афективної розкритості, ненормативної лексики та інша форма безвідповідальності (сексуальні домагання) [58].

Цікава та визначальна риса комп'ютерного дискурсу – креативне мислення учасників даного процесу. Комп'ютерна комунікація не позбавлена креативної складової через той факт, що користувачі спілкуються анонімно, віддалено та віртуально, бо кожен з них створює свій унікальний образ, свій новий віртуально-персональний світ використовуючи можливості онлайн ресурсів. Слід зазначити, відмінною та важливою особливістю вважають жанрову неоднорідність дискурсу. За традицією виділено наступні жанри:

- загально-інформаційний (онлайн послуги, онлайн-сервери провайдерів)
- науково-освітній та інформаційний (онлайн курси, онлайн платформи для навчання)
- художньо-літературний жанр (електронні версії художніх творів відомих авторів та онлайн публікації) [24].

Розглянувши цей аспект можемо константувати, що КД – це комплекс притаманних лише йому властивостей, що взаємодіють одна з одною задля генерування унікальної дистанційної комунікації.

3.2 Лінгвістичні маркери комп'ютерного дискурсу

На сьогоднішній день використання галузі інформаційно-технологічних технологій значно розширене та переплелось з з іншими областями діяльності людини. Це відображається в таких сферах, як економіка, політика, культура та наука. Існує дискурс політичний, економічний, науковий, культурний.-тобто це види професійного дискурсу. Як наслідок, з'явилися нові терміни відповідно до типу дискурсу. Постає питання за якими ознаками можливо дефініціювати вид того чи іншого виду дискурсу. Вище було названо галузі, в яких вживається інформаційно-технологічний дискурс. Стрімкий потік соціальних процесів упевнено призводить до помітних стилістичних змін усної та письмової форм мовлення. Лексика комп'ютерного дискурсу вважається лексикою лімітованого використання. Її поділяють на три типи: професіональний, жаргонний та діалект [15].

Інформаційні технології – це процес, якій використовує сукупність засобів та методів для збору й обробки передачі даних (тобто первинної інформації)для того, щоб отримати нову інформацію щодо стану об'єктів, явищ чи процесів(, тобто дані про інформаційні продукти [1, с. 11].

Складовою інформаційної системи, крім інших, є програмне забезпечення (сукупність системних програм для обробки інформації та програмних документів), і документація технічних галузей. Програмна продукти загальної системи -це комплекс програм, який зорієнтований на користувача. Спеціальне програмне забезпечення означає комплекс програм, створений для певної інформаційної системи. Пакети прикладних програм (ППП) є частиною системного забезпечення і служать для імплементації розроблених моделей, які показують роботу справжнього об'єкту. Технічна документація – це засіб збереження технічних ідей на матеріальному носії, що виникає при роботі документуванні науково-технічної діяльності (конструювання, експлуатація технічних об'єктів, промислове виробництво і т.ін. [12] і має в контенті чітко описувати завдання. Так як інформаційні системи (ІС) розроблені для

забезпечення інформаційної потреби в певній предметній області, тож для кожної предметної області є власний тип ІС.

Тексти комп'ютерного дискурсу – це тексти для програмного забезпечення, технічна документація, навчальна література та статті. Тому, жанри даного дискурсу-це імперативний та інформативний. І в текстах програмного забезпечення, і в тестах технічної документації вживається професійна термінологія. У процесі створення програмних засобів технічна документація має включати детальний опис завдання, завдань на алгоритмізацію, математико-економічну модель задач та контрольні приклади [51]. В текстах використовуються різні мови, але англійська мова найбільш розповсюджена. Завдяки комп'ютеру тексти редагуються, та найчастіше вони є статистичними. В ІТ – сфері можливо використання гіпертексту. Це робить дані тексти нелінійними, тому важко визначити чіткі кордони даних текстів, але смисловий зв'язок (усний та письмовий) між ними є ключовою базою для їх створення. Завдяки використанню комп'ютерів дискурс має схожість з усним мовленням [63, с. 11].

Професіоналізми та **жаргонізми** притаманні мовленню певної професійної спільноти [34, с. 20]. Така лексика незрозуміла або невикликає жодного інтересу поза межами професійної спільноти. Наприклад: *Cloud computing*-хмарне обчислення, програма за допомогою якої користувачі, маючи вільний доступ в Інтернет, отримують можливість використовувати комп'ютерні ресурси віддалених веб-сервісів на власному ПК (персональний комп'ютер); *recovery program*-програма забезпечення для відновлення даних; *menu bar*-головне меню, яке розташовано, як правило, у верхній частині монітора; *word processing*- редактор тексту, спеціальний пристрій або програма, яка забезпечує користувачів можливістю набирання та редагування тексту, відтворювати текст на екрані монітора, збереження в електронних документах та роздрукування: *tool bar*- панель інструментів для виконання певних команд (розгорнути або звернути сторінку, закрити додаток, перемістити вікно і т.д.); *domain*-набір символів із букв та цифр для визначення сайту в пошуковій

системі і для користувачів; *abend (abnormal end)* абенд –раптове завершення роботи; *access point*-безпроводний доступ до до соцмереж; *ADC (Analog to Digital Converter)*-аналого-цифровий перетворювач необхідний комп'ютеру для отримання цифрового входу, бо комп'ютер працює тільки з цифровою інформацією [5].

АЦП здатен сприймати аналоговий сигнал; *adware-edvea* – рекламне програмне забезпечення, яке є безкоштовним та має підтримку завдяки рекламі; *bitmap-, бітмен-* бітові карти-карта точок/або бітів. Склад більшості зображень на екрані монітора представлений бітовими картами: *checksum*-контрольна сума-даний термін означає обчислену суму, що необхідна при перевірці цілісності файла, за допомогою даної функції можна швидко перевірити образи CDs, записаних CDs та інш. файлів. Писемне та усне мовлення передбачає використання *професіоналізмів* [30].

Лексику різної професійної спільноти можливо розподілити за характерними специфічними рисами на групи:

- 1) Найменування виробничих процесів та їх складові («залізо» –*апаратне забезпечення, «клава» – клавіатура*)
- 2) Найменування робочих процесів («закачати»- *завантажити програму або файл, «залогінитись» – ввійти в систему*)
- 3) Найменування видів різних продуктів («Вінда»- *назва програми для комп'ютерів, «Ворд» – файлова програма*).
- 4) Специфічні професійні висловлювання («інсталяція системи»- *процес, при якому встановлюється програмний засіб (операційна система, застосунок) на ПК користувача, «дефрагментація диску – процес, що оновлює та оптимізує логічну структуру диска щоб зберегти файли*).

Професіоналізмам притаманні окремі типи:

- науково- технічні («магнітна пам'ять», «інтерфейс»)
- професійно-виробничі («буферний пул», «завантажити», «програмне забезпечення»)

- просторічні жаргонізми («*пожмакер*» – PageMaker.» *король дров*» – Coreldraw) [44].

Велика кількість професіанолізмів виражена розмовними заміниками термінології («*баг*», «*глюк*»). Професіанолізми не мають чітко визначеної системи, на відміну від систематизованої структури термінології. Виникненню професіанолізмів в певній професійній сфері зумовлено закладеною термінологією або, навпаки, її нестачею, і, навіть повною відсутністю необхідних термінів. В більшості випадків професіанолізми виконують функції слів загальноприйнятої мови; різниця полягає в їхньому набуванні специфічних значень у мові фахівців ІТ галузі. Наприклад:

- «*agile*»-*аджайл* – термін, що описує цінності та принципи гнучкої розробки програмного забезпечення
 - «*back-up*» – *бекап, бекапнути*-резервна копія/ процес створення резервної копії застосунку
 - «*back-end*»- *бек-енд*- програмно-апаратна/серверна частина застосунку
 - «*wait-and-wait*»- *войтівайті*-жартівливий вираз, що означає процес перекваліфікації далекого від ІТ галузі фахівця в розробника комп'ютерних програм
 - «*dropdown*»- *випадіння* – меню, яке випадає
 - «*gallery*»-*галера*- компанія, що платить низьку заробітню платню та не цінить своїх робітників
 - «*engine*»-*двигун*- система управління контентом
 - «*drop*»- *дропнути*- видалити, відключити або обнулити дані
 - «*java*»- *жаба*- мова програмування
 - «*copypaste*»- *копіаста*- скопійований код
 - «*local*»-*локалка*- локальний сервер або локальна мережа
- Усічення основи слів притаманно при утворенні професіанолізмів.

Наприклад:

- вісь*- операційна система
- репа*- репозиторій, сховище даних

-*сбж*- тема, предмет

-*софт*- програмне забезпечення

Скорочення основи слів та словосполучень. Наприклад:

-*Libra*- бібліотека

-*Laser*- лазерний принтер

-*DRY*- програма, що пропонує уникати повторення

-*Confa* – онлайн-конференція

-*PHP*- мова програмування

-*Sub (subject)* – предмет, тема [18].

Завдяки професіоналізмам відбувається деталізація контенту мовного словника, тим самим розширюючи його фрагменти за потреби. Дана словникова складова вживається здебільше в усній неофіційній мові певної професійної спільноти. Таким чином, професіоналізми відіграють суттєву номінативну та комунікативну роль, абсолютно правильно називаючи всі виробничі деталі та ланки технологічних процесів, сприяючи більшому взаєморозумінню. Писемна форма професіоналізмів використовується при створенні наукових видань, читач тобто для обмеженого читацького кола, які представлені спеціалістами галузі ІТ – це буклети, інструкції, поради і т.ін. Наприклад: OS (операційна система) -системний комплекс взаємопов'язаних програм, що виконує роль посередника при організації діалогу користувача з комп'ютером, керує розподілом та використанням ресурсів комп'ютера. А також роботою усіх апаратних засобів комп'ютера [30].

В будь-якому професійному середовищі при розмовному мовленні зустрічаються *жаргонізми* на протигагу професіоналізмам, що є досить нейтральними. **Жаргонізми** представляють різновид соціально-простонародного діалекту, відмінності від мови літератури полягають у вживанні специфічної лексики та вимови, при цьому вона має особистої фонетичної та граматичної структури. Таке мовлення розповсюджено серед певної групи людей, які пов'язані певними спільними інтересами [72, с. 7]. Такий тип мови характеризується вживанням специфічно-

експресивної лексики, що є синонімічною до загальноповсякденної. У ширшому розумінні жаргонами інколи називають мовлення малоосвічених груп у суспільстві, крім іншого спотворена міжмовленнєвою інтерференцією [39].

Етимологія комп'ютерних жаргонізмів репрезентована словами прийнятої народної мови, що вживаються у своєрідних значеннях. Наприклад; *різак*- компакт-диск або пристрій для читання компакт-дисків або запису інформації; *санчата*- сленгова назва комп'ютерного пристрою Mobile Task; *мило*- електронна пошта, тобто лист надісланий по електронній пошті; *репа-репозиторій*, сховище даних [5]. Як відміну від загальноприйнятого мовлення жаргонізми не мають в своєму складі притаманної лише їм фонетико-граматичної структури. На противагу експресивно-нейтральним професіоналізмам розмовна форма мовлення в будь-якому професійному середовищі налічує певне число емоційно-забарвлених слів. Наприклад: «*материнка*»- материнська плата, «*тачка*»- комп'ютер, «*залізо*»- апаратне забезпечення. Ці слова відносяться до професійних жаргонізмів, що є емоційно-забарвленими словами, фреймами спеціалістів-носіїв мови [18]. Відповідно, в загальнонародному мовленні займають свою нішу експресивно-нейтральні аналоги професійних жаргонізмів, які входять до лексичного складу з обмеженим функціонуванням, якій притаманно нелітературне нашарування. Охоплюючи невелику кількість понять та об'єктів, жаргонізми, все-таки, вживаються в бібліографічній діяльності для розмежування кордонів між соціальним розгалуженням (не професійним) від загальноприйнятої мови. Найбільша кількість слів-жаргонізмів представлена словами загальноприйнятої мови, що несуть специфічне значення. Наприклад: вище згаданий термін «*Coreldraw*» – король дров (комп'ютерна програма); «*sinc*» від англ. *Synchronize*-зустріч, на якій учасники «синхронізуються» стосовно етапів спільної роботи; *10x programmer*»- крутий програміст; «*ava@*» від англ. «*avatar*» – аватарка – графічне зображення користувача в соцмережах. Також в мові загального вживання існують деформаційні слова: *сімка*– sms – карта; *флешка* – невеликий пристрій для зберігання та передачі даних. Слова запозичені з інших

мов: *epo* (від англ. *error*) – помилка програми; *юзер* (від англ. *user*) – користувач (*Англомовний словник айтішніка*) [84].

Отже, специфічна лексика жаргонізмів цілком заснована на основі загальноприйнятої мови, в той же час має певні відмінності завдяки своїй експресивній метафоризації слів загального вживання; шляхом усічення слів- (*фіча*- особливість, *апіншка* – інтерфейс додатка/ прикладного програмування; особливий словотвір – *факап* – невдача; *фіксити*- виправляти. Психологічне підґрунтя появи жаргонізмів серед певних груп користувачів зумовлена їхнім прагненням придати мові гумористичний відтінок, свіжість та яскравість висловлюванням, зацікавити співрозмовника, уникаючи звичної і затертої форми мовлення. Велика кількість жаргонізмів та професіоналізмів проявляють інтержаргонну відмінність. Під поняттям «*інтержаргон*» розуміють соціальний варіант мови(один із), що надає цілісності різним групам слів-жаргонів. Такі лексичні структури використовуються в різних групах жаргонізмів та розуміються їхніми користувачами [29]. Потрапляючи в розмовне мовлення слова-жаргонізми поступово перетворюються на експресивну частину словникового складу загальноприйнятої мови літератури, як вид типології, зумовлений взаємодіянням двох функціональних напрямків мови-нейтрально-експресивної, стилістичної різноманітності стосовно визначень назв конкретного поняття. Як приклад: *кошик*-таке поняття, як комп'ютерний жаргонізм, означає папку для видалених файлів та папок, в розмовній мові-це річ призначена для використання в повсякденному побуті.

Оригінальне значення терміну «*жаргон*» означає умовну форму мовлення той чи іншої версти населення із словниковим контентом не зрозумілим для необізнаних персон. Специфічна риса жаргонізмів проявляється у відкритості характеру. Тому, розглядаючи КД слід розглядати «*арго*» (від фр. *жаргон*) як специфічний словник так званих хакерів. На сьогоднішній день в комп'ютерному середовищі майже кожному користувачу доводиться стикатися з даною своєрідною субкультурою. Хакерській мові притаманно велике розмаїття нюансів завдяки яким можна зрозуміти психологічний аспект даної

соціальної групи. Характерні риси хакерської спільноти відображені в словесній грі, інноваційно-лінгвістичних знахідках словосполучень та фраз, стилістичних прийомів та вживаються як для взаємопорозуміння всередині спільноти, так і для самозадоволення [63].

Жаргонізми комп'ютерного дискурсу називаються *арготизмами* (фр. *argotismes*, від *argot* – жаргон) – це особливі слова та фрази, що вживаються серед представників певної соціальної спільноти, метою є кодування своєї мови, створюючи її загадковою для інших [38].

В сучасних реаліях будь-який користувач комп'ютерного простору, той чи іншою мірою, стикається із специфікою хакерської субкультури, яка характерна наявністю свої міфів, своїх позитивних та негативних персонажів, і, відповідно, своєю специфічною мовою: «дрова» – драйвера; програми, що надають можливість пристроям, приєднаним до комп'ютера, взаємодіяти з певною комп'ютерною системою. «вінда» – утворене від слів «операційна система *Windows*», «юзер» – особа, яка використовує комп'ютер, «залізо»-апаратне забезпечення комп'ютера, «скролінг» – подача інформації, під час якої зміст(текстовий або картинки) рухаються вертикально або горизонтально (*Англомовний словник айтішніка*)[84].

Слід згадати, що поширення в мережі Інтернет файлу «Jargon File» отримало вагомий ефект щодо розповсюдження хакерських мовленнєвих та культурних стандартів. Завдяки особливого змісту словника хакери можуть об'єднуватися, допомагати один одному з ідентифікацією визначення становища в своєму специфічному середовищі окремих осіб, інформаційним обміном а також, розпізнати «незваних гостей».

Характерною особливістю мовлення хакерів є різноманіття, що дозволяє зрозуміти психологічний аспект користувачів даної групи. Серед інших особливостей варто згадати використання прийому «мовна гра». Крім того, існують лінгвістичні інноваційні підходи, які просліджуються у вживанні незвичних словосполучникових форм/стилів, метою яких, окрім зрозуміння даної мови лише в межах певного середовища, є власне задоволення.

Комп'ютерний дискурс характеризується низкою певних відмінностей, тобто наявністю електронного каналу передачі інформації; дистанційним положенням; опосередкованістю; емоційне вираження передається за допомогою символічних зображень (емоджі); жанровою неоднорідністю; креативністю учасників дискурсивного процесу. Таким чином, сучасні реалії визначають комп'ютерний дискурс як вид оригінального мовлення фахівців сфери інформаційних технологій. Це новітня технологія, отже той факт, що дане мовлення переважно використовується переважно молодим поколінням, тим самим забезпечуючи розвиток його творчої, формуючої та розвивальної функцій [24].

До того ж деякі компоненти лексичної етимології хакерів мають значні відмінності від етимологічного походження стандартів загальноприйнятої лексики. Хакерській мові належить утворення власних механізмів; контаміновані елементи; деривати, утворені незвично суфіксальним способом; скорочення; редуплікативні, римовані та інші нестандартні елементи.

Осередком появи стилістично-знижених слів(вторинні номінативні одиниці) є загально-стандартна мова літератури, тобто коли її склад використовується в переносно-знижених визначеннях і описує нестандартний тип лексичного мовлення взагалі. Нові слова даного нестандартного літературного жанру виникають згідно моделей стандартного літературного жанру, серед яких з'являється невелика група нових слів, що утворені завдяки кореням слів іншомовного походження. Інша група слів утворилася методом деформації замінюючи звуки, додаванням, усіченням або перестановкою складів у словах загальноприйнятої мови.

Відповідно до норм загальноприйнятої мови спостерігається виникнення префіксальних форм нових слів. Мова хакерів насичена різноманітним жаргонною термінологією характерною особливістю якої є конкретні поняття, для якого необхідне спеціальне роз'яснення, а не синонімічного відповідника. Наприклад: «*cracker*» – означає хакера, який погано ставиться до комп'ютерів, в систему яких він проникає; в побутовій мові це слово перекладається

«печиво». Налічується декілька загальноприйнятих способів, що застосовуються при утворенні жаргонних моделей, які належать хакерській мові, серед них англійські складні дієслова, які утворилися шляхом складання основ або пишуться через дефіс: «*kick-start*», «*snapshot*». Такі утворення отримують нове значення, що не пов'язано з оригінальним (*Microsoft Terminology Collection*) [91].

Тому можемо віднести хакерську мову до професійного жаргону, словникова наповненість якого безперервно оновлюється та удосконалюється, одночасно замкнена система лексичної термінології сполучається з професійними нормами жаргонізмів. Злагоджене існування даних професійних структур сприяло появі професійного виду спілкування у повсякденному житті, де літературно-побутово-професійне мовлення наразі із жаргонізмами посідає своє власне місце.

Поширення інформаційно-обчислювальної техніки утворило специфічну мову, якою спілкуються ІТ-спеціалісти. В своїй професійній діяльності програмісти широко розповсюджено використання жаргонізмів в процесі усного та писемного мовлення. Комп'ютерна мова вважається представником молодіжного спілкування, через що помітно широкое застосування жаргонізмів. Молоде покоління використовує їх, тому що вони не зацікавлені комунікувати, дотримуючись лексичних правил, які є каноном в літературній чи рідній мові, отже вони прагнуть надати своїй мові індивідуалізму та неповторності, в той же час легкою у використанні.

Згідно до лексико-семантичного аналізу зазначаємо насиченість комп'ютерного жаргону англійськими словами, в більшості випадків шляхом транслітерації: «*bug*» – *баг(помилка)*, «*debug*»- *дебаг (налагодити)*. Домінування запозичень англомовного походження спричинено декількома причинами; перш за все, це панування англійській термінів по всьому світу; друга причина – популярність англійської мови серед усіх верст населення, зумовлене необхідністю сучасних реалій, і, завдяки такому фактору українська мова «засмічена» англомовними словами (веб-дизайн, флеш-карта) а також,

високоосвічені люди працюють в даній професійній галузі. Словники айтішників створюються на процесі набування нової лексичної термінології, яка, здебільшого, є переробленими на місцевий лад англійськими словами, що й спричинило появу жаргонізмів і виникнення термінології новітньої субкультури. Як висновок, комп'ютерники користуються багатьма засобами мовної експресії, що були досить незвичними раніше [43].

Бачимо, що ІТ-дискурс належить до професійного (інституційного) типу дискурсу. Інституційний дискурс – це дискурс професіоналів, та не кожен професійний дискурс можна назвати інституційним. Тому, зазначасмо, що ІТ-дискурс відносять до професійного виду дискурсу. Подана інформація в даному дискурсі – факти, що робить його перформативним типом також. Розрізняють первинну інформацію, та яка була в дискурсі, і вторинна – відома, але перероблена інформація.

3.3 Характеристика термінів комп'ютерного дискурсу

Об'єктом даного дослідження є термінологія комп'ютерного дискурсу, що застосовується у професійній діяльності фахівців ІТ сфери. Утім, у даній роботі розглядаються і інші випадки її використання. Тлумачення професійного дискурсу можна визначити, як посередню комунікацію, обмежену в рамках певної сфери професійної діяльності [56]. Для нього характерні теоретичний, практичний та побутовий дискурсивні формати. У теоретичному та практичному форматах передбачено, що учасниками дискурсу є фахівці даної галузі. За умови спілкування фахівця з не професіоналом, дискурс набуває формату «наївний» або звичайний.

Кожний вид професійного дискурсу вміщує певну систему жанрів. Функція даної системи – організуюча та формуюча в професійному спілкуванні певної предметної області. Для того, щоб визначити жанр визначають мету та мотиви комунікації, статус та роль учасників дискурсу, модальні або тональні ознаки комунікації; спосіб спілкування. Термінологія є семантичним ядром

текстів, в яких використовується мова професійного спілкування-LSP. LSP використовується для протипоставлення загальним цілям мови-LGP. LGP працює з лексичними одиницями певної мови, а LSP також із термінами певних предметних сфер. Але тексти певної предметної сфери використовують як термінологію саме даної області, так і загальнонаукові терміни. В сучасному світі темп прогресу мови досить швидкий, тому неможливо встигнути переробити термінологію іноземних мов вчасно. Як наслідок, відбувається запозичення цих термінів в їхньому оригінальному вигляді. В мовах наук теж спостерігається процес уніфікації (використання інших назв, термінографія, термінологія упорядковується (складання словників термінів), визначають стандарти термінології. Недолік уніфікації – це перешкоджає розвитку науки, тому що не застосовується до всієї термінології [55, с. 3].

Для LSP важлива не тільки точність, а й стислість за допомогою використання різних методів синтаксичного стиснення термінів(аббревіація, різні види еліпсу, скорочення засобами символіки [49, с. 60]. Варто зазначити, що зараз виникають складніші терміни, тобто багатоскладові. Завдяки цьому процесу функціонує процес термінологічної номінації – це процес, завдяки якому утворюються нові мовні одиниці. Існують первинна та вторинна номінації. При первинній новій мовній одиниці надається нова назва, при вторинній нове явище отримало нову назву, яка раніше використовувалась. Номінація термінології є системним процесом.

Одночасно із швидким темпом застосування інформаційних технологій у др. половині ХХ ст. виникла необхідність визначити лексичні одиниці, щоб номінувати ІТ термінологію, тобто комп'ютерного дискурсу. В зв'язку з використанням англійських термінів в комп'ютерному дискурсі виникає проблема їх *правильного тлумачення*. Наприклад, *термін «cookie» при прямому перекладі- «печиво», а в термінології ІТ він означає «інформація, що зберігається веб-переглядачем після відвідання певного сайту»*. Оскільки новітні технології широко розвиваються по всьому світу виникла необхідність появи галузевої мови для спеціалістів ІТ сфери, особливо для молодого

покоління. Вони поповнили мову жартівлими фрагментами та зробили емоційно-розбавленою. Лексика комп'ютерного дискурсу включає елементи метафоричності та образності. Варто сказати, що лексика ІТ галузі використовується не тільки професіоналами, а й пересічними користувачами, останні не завжди правильно можуть прочитати терміни іншомовного походження, як наслідок утворюються нові гумористичні назви [42].

Оскільки існує зв'язок з термінологією та теорією при перекладі термінології комп'ютерного дискурсу, перекладачі повинні мати глибокі знання у даній області, яка є наукою, щоб усвідомити сутність об'єкта, який слід перекласти і для якісного виконання перекладів текстів КД. Судячи з визначень терміну як поняття, він може виступати як конкретне поняття, так і утворювати варіантності(різні види еліпсу, терміноелемент тощо). Існує два підходи, які вважаються варіантами терміну. Перший-функціональний підхід- слова, що є різними за формою є інваріантами одного слова. Другий – фізичний підхід, обґрунтований на фізичних елементах його варіанти-схожі за формою слова. Такі терміни, як омоніми не створюють проблеми, адже вони належать до різних областей термінології [27, с. 1]

В перекладі важливу роль має частина мови, в якій вжитий даний термін(іменник, дієслово, дієприкметник і т.ін.). Терміни перетворюються на терміни мови завдяки скороченням: терміни-дієслова точно визначають поняття даної науки. Крім того, збільшується кількість багатоскладних термінів. Тому термінологічне словосполучення можливо назвати смисловим та граматичним поєднанням декількох самостійних слів, яке виконує функцію певного професійного поняття. Переклад таких термінів викликає труднощі.

Виділяють чотири види термінологічних словосполучень за видом зв'язку: атрибутивні, об'єктні, ґрунтовні та апозитивні. Атрибутивні найрозповсюдженіші у використанні. Змішаним видом словосполучення називають той вид, при якому вжито два і більше слів та синтаксичні відносини, що відрізняються між собою. Кількість слів у терміні не пояснює його стислість. Утворення термінології виникає завдяки традиційним

словотворчим прийомам утворення термінів: запозичення термінів з рідної та іноземних мов, утворення нових термінів на основі спеціальних моделей (калькування, греко-латинська, скорочення, запозичення і т. п.). Для термінології небажано використання синонімів, які з'являються через запозичення, метонімічне використання одного терміну, що є складовою синонімічної пари чи строки, різні назви різноманітних реалій в відмінних предметних областях [79].

Слід зрозуміти відмінні ознаки дуплетів та синонімів. Синоніми в лінгвістиці-це слова, мають схожий, та не аналогічний зміст, в термінології ж термінологічні дуплети розуміють як слова, що мають однаковий зміст. В загалі, виділяють два виду варіантності, а саме- синтагматичну(одиничні явища варіантності, які з'являються в контексті функціональної області; сюди відносять заміну термінів нетермінологічними елементами); парадигматичну (явища варіантності, існуючі поза контекстом, яку описує сфера термінів). Інші варіанти-це терміни, що різняться за функціями. В текстах цілком можливе паралельне функціонування дуплетів. Частиною дуплетів можуть виступати слово та символ. Також, паралельно для науково-популярної та публіцистичної літератури характерно паралельне вживання сигніфікатних або метонімічних синонімів, що недопустимо в науковій галузі, бо слід використовувати тільки єдиний варіант для позначення денотату в тексті. Наприклад, слова «*миша*» *тварина* і «*миша*» частина комп'ютерного обладнання не можна використовувати в одному тексті, Також, слід відокремити групу термінів, що називаються повними омонімами, денотантні синоніми. Ці слова як в лінгвістиці, так і в термінології називають еквівалентами і вони не бувають варіантними. Утім, еквівалент в науці перекладознавства має значення однакового сигніфікату, а в науці термінознавство – це значення належить денотату [23].

У сучасній термінології КД, оскільки це все таки досить молода наука, проблемним аспектом є визначити основне значення понять певної галузі. Неоднозначне тлумачення одного й того ж терміну, варіації терміну також

викликає певні складнощі при перекладі. Ці фактори роблять необхідним проведення стандартизації в термінології. Такий підхід є вкрай важливим для вживання в наукових, ділових, виробничих текстах.

Висновки до розділу 3

В третьому розділі розглянуто лінгвістичні особливості англomовного комп'ютерного дискурсу, яким користуються ІТ фахівці. Визначено його сфери використання, параметри, специфічні властивості, знаки (якими користується як звичайний користувач, так і професійний айтишник). Проаналізована термінологія англomовного комп'ютерного дискурсу.

Розділ 4

Технології перекладу текстів комп'ютерного дискурсу

4.1 Термінографічний аспект комп'ютерного дискурсу

В науці перекладознавство важливу роль грає частина мови терміну, що вживається. Іменники та субстантивні словосполучення є представниками термінів, тому в субстантивному словосполученні, що є терміном, окрім іменника, вживаються інші частини мови, такі як прикметник, прислівник, дієприкметник. Часто відбувається трансформація термінів. Наприклад шляхом скорочення вони змінюються на термінологію мови, іменник та субстантивне словосполучення змінюється на дієслово. Термінами дієсловами називають ті дієслова, що представляють поняття в даній науці, уникаючи будь-яку схожість з іншими словниками. Дієслівне словосполучення може бути терміном, тому що має в своєму складі дієслово. В сучасній термінології виникає необхідність появи багатоскладних термінів. Спираючись на лінгвістику, можемо назвати термінологічне словосполучення, що є, як смисловим, так і граматичним поєднанням пари та більше самостійних слів, які виконують називають певне поняття. Переклад багатоскладових термінів викликає особливі складнощі, адже досить нелегко дефініціювати залежність одиниць терміну. Визначають чотири категорії словосполучень згідно типу зв'язку, а саме - об'єктний, атрибутивний, ґрунтовний та апозитивний. Атрибутивний вид зв'язку є найбільш розповсюдженим у використанні для фіксованої сфери. За функціоналом використовуються всі чотири тип [66].

Крім того, існує змішаний вид зв'язку, який складається з пари і більше слів, що мають відмінні синтаксичні відносини. В них важко визначити граматичну основу, тому відносимо їх до апозитивного зв'язку. З точки зору стійкості словосполучення в термінології займають місце проміж вільних та фразеологічних, бо вони здатні відтворювати себе.

Зв'язок таких словосполучень не є занадто сильний, як у фразеологізмів, бо стійкість термінологічних словосполучень обумовлена поняттям, на відміну від фразеології, яка обґрунтована семантикою [14].

Варто сказати, що термін повинен бути об'єктивним за будовою, тому синтаксична структура терміну має важливе значення. Утворення термінів виникає завдяки словотворчим прийомам: терміни-слова утворюються за допомогою морфології, терміни-словосполучення завдяки синтаксису.

В термінології розглядають такі прийоми утворення термінів: через запозичення терміну із іншої мови та LSP як рідної мови, так і іноземної: «*bug*» - баг, «*interface*»-інтерфейс, «*миша*»-комп'ютерна мишка); за допомогою калькування; скорочення- аббревіація та акронімія.

Термінологія вважається доволі молодою наукою. Не існує точних визначень щодо термінології. З цієї причини існують труднощі при застосуванні термінології на практиці. До таких перепон відносять встановлення стандартів термінології. Крім того, не існує чіткого означення основних понять в предметних областях, відсутні однозначні інтерпретації великої кількості термінів.

Також заважає неясність використання термінів за енциклопедичним та філологічними підходами [73]. Слід сказати, що стандартизація термінології є вкрай важливою роботою.

Відомо, що англійській мові належить провідна роль ІТ сфері- приблизно дев'яносто відсотків є калькою з даної мови (наприклад: «*APL (Application Programming Interface)*» - інтерфейс прикладного програмування) - означає командну роботу між комп'ютерами та їх програмами, «*Cloud*» (хмара)- програмне забезпечення ПК, діяльність якого відбувається в інтернеті, а не знаходиться на персональному комп'ютері користувача, «*view*» - вид-запит даних мовою SQL, яка обирає дані та має вигляд таблиці [22].

Варто сказати, що термінографія ще не опрацьована в повному обсязі і, навіть, є відсутність термінологічних стандартів та виникають проблеми при

складанні нових термінів. Оскільки ІТ сфера має швидкий темп розвитку, ці складнощі дуже відчутні.

Невизначеність дефініцій, нестача або недостатня кількість понять термінів, змішане тлумачення, вкладання в визначення термінів зайвих компонентів, які не сприймаються в науковому просторі – це конкретні складнощі в даній галузі. Також відсутня чітка стандартизація термінології і в галузі законодавства, терміни якого вживаються в ІТ області [73].

Висновок: термінологія, як наука, виділяє певні напрямки, яких слід дотримуватись при перекладі текстів: варіювання термінів, відсутність чіткої стандартизації термінології.

Термінологія ІТ сфери стикається з даними проблемами, і невинний розвиток ІТ області теж спричиняє додаткові складнощі при перекладі, тому метод «калька» є основним засобом перекладу. Термінографія створює ще більшу кількість проблем відносно правильного тлумачення термінів.

4.2 Методи перекладу текстів комп'ютерного дискурсу

Описовий метод слід зазначити, що він вживається при перекладі термінів, що не мають еквівалентів в тій мові, на яку він перекладається. Наприклад: «*build*»- складання, монтаж. Взагалі практика вживання описового методу перекладу термінів не поширена. Наприклад: «*audio*» - «звуковий файл», «*backfill*»- «виконати зворотню засипку». У описовій конструкції заміна слова на словосполучення, але експлікація теж відноситься до даного методу [54].

Калькування (від фр.- *calque*- «копія») вид мовного запозичення, утворення нового фразеологізму, слова/ нового значення слова за допомогою буквального перекладу відповідного іншомовного елемента за Вікіпедією. Тобто, калькування- переклад терміну дослівно.

При перекладі термінів вихідної мови в цільову мову, зазвичай, вибирають перший варіант перекладу слова приведеного у словнику.

Наприклад, «*file system*»-*файлова система*, «*control panel*»- *панель управління*, «*Internet*» - *Інтернеті* тощо [77].

Калькування в порівнянні з іншими способами, часто взаємодіє з іншими способами перекладу. При цьому, термінологія машинного перекладу відповідає термінології мовних одиниць; одна складова терміну може перекладатися за допомогою семантичного калькування, а інша- завдяки іншому методу перекладу, прикладами комбінаційних пар калькування виступають:

- 1) Калькування у парі із методом запозичення (*Web-design*- веб-дизайн)
- 2) Калькування із функціональним аналогом (*black print*- штриховане друкування)
- 3) Калькування із описовим методом перекладу (*back-bone interface* - головне підключення, магістральний інтерфейс) (*Microsoft Terminology Collection*) [91].

Також проявляється інваріантність в деяких термінах, перекладених за допомогою калькування, просліджується інваріантність при перекладі не завдяки впливу термінології вихідної мови. Іноді, при перекладі термінів калькуванням, що мають відношення до визначення декількох понять, спостерігається схожість з іншим терміном, що був перекладений за допомогою іншого методу, який призводить до полісемії (багатозначності).

Наприклад, «*bug*» та «*error*»- помилка, але різниця для ІТ фахівця суттєва: перше слово означає помилку, зроблену користувачем, а друге- це помилка, допущена комп'ютерною програмою (*Microsoft Terminology Collection*) [92].

Крім того, в певних термінах прослідковується процес асиміляції (запозичення). За допомогою методу кальки допустимо виділити термін «*back-designed router*» - резервний призначений маршрутизатор. Даний термін асимілювався, хоча не є цілком запозиченим з мови оригіналу [71].

Дослівний (прямий) переклад термінології включає систематизацію, наявність дефініцій (для більшості термінів), схильність до моносемітності в

межах свого поля. Вважається, що переклад слово в слово має подвійну основу. Розгляд буквального перекладу процесу означає збереження паралелізму між оригінальною мовою тексту та мовою його перекладу. Вивчення буквального перекладу, як результату, робить акцент на інтерпретації.

Даний спосіб перекладу замінює певним чином еквівалент [48]. **Еквівалентом** називаємо явище, що позначено терміном в науці перекладознавства. Слід розуміти, що даний вид перекладу означає переклад окремого слова завдяки його певному варіанту у словнику, який може вживатися як у прямому, так і в переносному значеннях (bug- жук, bug- помилка). Через те, що семантичне калькування утворилося завдяки буквальному перекладу, то всі властивості, притаманні калькуванню, цілком доречно використовувати при літеральному перекладі. Також, з допомогою буквального перекладу доречно інколи не використовувати деякі одиниці омонимії в термінології мовних одиниць. Наприклад: *default* - за умовчанням, *default* - дефолт, несплата, невиконання (*Англо-український міні-словник з веб-розробки та IT*) [84].

Як ми знаємо, точність - це одна із головних характеристик термінів. В зв'язку з відмінностями значень слів при перекладі, дефініції термінів нейро-машинного перекладу (НМП) може мати відмінний варіант від свого аналога в МО. Траплялись ситуації, в яких спостерігались відмінності, що означали розширення, або напроти, звуження значення слів. Наприклад «*DRY*»-прямий переклад означає «*сухий*», *abbr.* – в жаргонному мовленні-«*не повторюйся*», в IT сфері – «принцип програмування, що пропонує уникати повторення коду» (Топ термінів та базовий словник для IT). При відсутності слова-еквівалента у мові, з якої перекладається термін, застосовується метод **функціонального аналогу**. Наприклад термін «*box model*» означає в IT сфері модель блоку, а при прямому перекладі - боксова модель та модель прямокутних областей. (*Англо-український мінісловник з веб-розробки та IT*) [84].

Функціональний аналог може поєднуватися із калькуванням та із методом запозичення. Наприклад: «*quality control engineering*» - техніка

контролю якості є функціональним аналогом в поєднанні з описовим методом. Тобто існує практика використання груп методів при перекладі текстів ІТ [70].

Слід врахувати, що при перекладі термінології ІТ треба цілком виключити можливість виникнення переносного значення для будь-якого терміну, що є розповсюдженим явищем при перекладі його методом функціонального аналогу. Або навпаки витрачається переносне значення. Наприклад: «*fail*»- прямий переклад означає «невдача», в ІТ-галузі - «пошкодження, відмова дії, перебоїв роботи». Або слово «*ауфегку*»-риси, а в сфері ІТ перекладається як деталь, ознака, загальний вид, тобто втрачає своє пряме значення повністю у термінології сфери ІТ (*Англо-мовний веб-словник для ІТ*) [84].

Внаслідок варіантності термінів, які перекладаються за допомогою методу функціонального аналогу трапляється передача синонімії з МО термінології до термінології нейро-машинного перекладу. Також при перекладі ІТ текстів застосовується метод **запозичення** час від часу. Термін «*імейл*»-переклад слова *email* (транслітерація), потрапив з англійської мови і отримав значення електронного листа в українській мові. Термін «*click*» означає в просторі комп'ютерного дискурсу «*відкрити посилання*» (Felber H/ Terminology Manuel) [91]

Метод функціонального аналогу при перекладі допускає розбіжності у значенні слів, які вжиті в ролі терміну. Як наслідок, вибирається те значення слова, що більш за все відповідає терміну МО, при цьому здійснюється процес експансії. Наприклад: «*abend*»- аварійне завершення, «*cache*»- високошвидкісна пам'ять. Приклад пари методів- функціональний аналог і калькування- «*Data Bits*»- біти даних.(*Microsoft terminology collection*)[92].

В даному процесі допускаються незначні зміни, причиною яких є асиміляція незнайомої форми слова для мови на яку перекладається термін. **Запозичення слів** притаманно всім мовам світу. При цьому не є заборонаю змінення моделей оригінальних слів при перекладі в тій мові, на яку воно перекладається. Наприклад: «*blocking*»-групування, «*pad*»- клавіатура, планшет

(*Microsoft terminology collection*) [92]. У термінології НМП переносне значення запозиченого слова зникає, надаючи цьому тим самим відповідне нове значення. В деяких випадках форма слова, що використовувалась при перекладі одного терміну, може бути використана і для перекладу другого. Термін «*smiley*», наприклад, «*смайлик*» за визначенням Cambridge Dictionary – an emotion,=a sideways image of face consisting of keyboard symbols used in emails or express emotions [87].

Перекладаючи оригінальну форму терміну мови оригіналу спостерігається зникнення переносного значення його оригінальної форми, так як даний термін вживається в перший раз в мові перекладу. Можна сказати, що при перекладі іншими способами виникають термінологічні дуплети повних форм запозичених скорочень.

Проте інколи при методі запозичення використовують переклад одного терміну, щоб перекласти інший термін. Згадаємо термін «*смайлик*». За Вікіпедією, «*смайлик*» в українській мові визначений як «елемент масової культури, що виник в міру поширення мережі Інтернет серед широких верств населення; має форми різних символів, як то букв алфавіту, пунктуаційних знаків та інших службових символів; використовується при електронному листуванні та в телефонних повідомленнях; має як позитивне, так і негативне значення».

Взагалі практика використання **описового методу** перекладу термінів не поширена. Наприклад: «Each session was recorded simultaneously on video and audio.»; «*audio*» - звуковий файл [87]; «*backfill*»- виконати зворотне вставлення [76]. У описовій конструкції відбувається заміна слова на словосполучення, але експлікація теж відноситься до даного методу.

Експлікація – (дат. Пояснюю, розгортаю) – наукове пояснення терміну: розгортання (*Словопедія. Дата звернення 01.09.2024*). Отже, розуміємо, що при такій конструкції розкривається значення слова. В зв'язку з тим, що ЛІТ використовує запозичені аббревіатури, тому важливо зробити пояснення перекладаючи термін . тож можемо стверджувати, що використання даного

прийому вважається особливим видом використання описової конструкції перекладу [69].

При цьому перекладачі нерідко використовують разом калькування та описовий переклад. Використовуючи даний спосіб у перекладознавстві не виключена перспектива виникнення слова, що матиме переносне значення при поясненні терміну, при цьому у складі МО не заплановане таке явище, або контраверсія – відбудеться втрата значення даного терміну у термінології МП. Наприклад, «*run a risk*» йти на ризик, ризикувати – таке значення має даний приклад у термінології МП. Один із терміноелементів «*run*» використаний 91в непрямому значенні, адже дослівний переклад цього слова – бігати [65] .

Інколи завдяки описовому перекладу виникають синоніми в МП. Наприклад, «*files folder*» - 1 – й варіант перекладу – запозичення (максимальна кількість файлів / папок); в описовому перекладі – папка з файлами, «*cope paste*» - компаст, основні значення даного терміну, знімати . копію, відтворювати, наклеювати, склеювати; а тому при перекладі описовим способом слід зберегти всі ті основні ознаки вживання шляхом механічного копіювання інформації з чужих онлайн ресурсів на своїх веб-сторінках [85] .

Таким чином, можемо визначити такі прийоми перекладу, найпоширеніший метод перекладу – калькування поєднання декількох методів перекладу, вживання метафор в комп'ютерному дискурсі наукових галузь для всіх видів перекладу; винятком є запозичення. Не так широко розповсюджена варіантність та семантична трансформація, що є несприятливим явищем. Такий спосіб перекладу, як скорочення використовується часто, але з допомогою експлікації термін отримує значення . яке буде легко зрозумілим.

4.3 Системи САТ в перекладацькій діяльності

Нейромашинний переклад (НМП) широко застосовується перекладачами у їхній професійній діяльності, адже він є автоматичним перекладом з мови оригіналу на мову, на яку перекладається текст використовуючи спеціальні

комп'ютерні програми. НМП відноситься до підрозділів комп'ютерної лінгвістики, що вивчає застосування програмного забезпечення при перекладі текстів з різних мов. За допомогою машинного перекладу робота перекладачів стає значно ефективнішою, адже технології НМП дозволяють їм перекладати великі за обсягом тексти різної тематики за невеликий проміжок часу. Крім того, важливим аспектом є факт, що машинний переклад знаходить самостійно необхідні терміни, зберігає їх у своїй пам'яті для подальшого використання. Варто зазначити, важливою особливістю роботи НМП є одночасне здійснення перекладу декількома мовами, що підвищує продуктивність даного процесу. Бачимо, що процес перекладу не вимагає втручання перекладача на даному етапі, але ж кінцевий продукт потребує перевірки та корекції фахівцем [4].

Системи НМП класифікуються за наступними критеріями:

- відсоток участі спеціаліста при роботі с перекладом
- типологія перекладу- загальна або спеціалізована

Комп'ютерні програми НМП опрацьовують тексти різних напрямків та змісту без стороннього втручання. Для зручності роботи з перекладами, перекладачі користуються CAT tool, або CAT програми, які є комплексним рішенням для автоматизація перекладацького процесу. Головною задачею CAT системи (Computer-Assisted Translation)- скоротити час, перекладаючи документи/тексти та ін., шляхом використання готових фрагментів перекладу, які зберігаються в пам'яті CAT інструментів, відповідно до словників. Слід зазначити, з CAT системами можна здійснити перевірку правопису, використовувати бази даних термінів, індексатори тексту, керувати проектами, пам'яттю перекладів та автоматизувати перекладацький процес роботи [28].

Залежно від типу двигуна машинного перекладу існує декілька різновидів програмного забезпечення машинного перекладу. НМП на базі граматичних, синтаксичних правилах і фразеології з'єднує структуру вихідного сегмента з цільовим, створюючи результат на основі аналізу правил мови оригіналу та мови, на яку перекладається текст. Лінгвісти створюють дані правила, але у

користувачів є можливість збільшувати термінологічну базу даних для покращення якості перекладу [44]

Статистичний машинний переклад (СМП) працює з великою кількістю перекладених тестів та статистичних моделей/алгоритмів для відтворення перекладу. Робота даної системи значно залежить від доступних багатомовних корпусів, але робить переклад досить високої якості, особливо текстів вузькоспеціалізованих галузей, аналізуючи великий обсяг наявних перекладів виконаних перекладачем-людиною і знаходить статистичні закономірності. Таким чином, СМП ґрунтується на пошуку найвідповіднішого варіанту перекладу текстів за допомогою статистичних даних, здобутих із двомовності сукупності текстів. Машинний переклад на основі **синтаксичних правил** представляє підкатегорію СМП, що застосовує правила граматики при перекладі синтаксичних одиниць.

Проаналізувавши речення, застосовує правила синтаксису до статистичних зразків перекладу. Перевагами та недоліками такого виду перекладу-результат СМП залежить від кількості мовних пар і точності їх відповідності одна одній. Але, за наявності достатнього обсягу даних машинні переклади генеруються з високою точністю [82]

Нейронно-машинний переклад (НМП) є абсолютно новітнім підходом, створений на базі даних нейронних мереж. Він застосовує технології штучного інтелекту при вивченні мов та постійно вдосконалює отримані знання завдяки методу машинного навчання; досить часто використовується разом із СМП. В кінці 90-х рр. вперше були використані такі програмні розробки при ідентифікації мовлення. Система НМП була заснована разом із компанією Google та налічує в своєму складі 31 мову. Зразками НМП є кодер та декодер. Кодер фіксує довжину вхідного речення, а декодер відтворює відповідно-правильний переклад. НМП досить добре опрацьовує короткі речення, що не містять незнайомих слів, проте він не здатен відтворити ефективно речення більшої довжини з наявністю невідомих слів.

НМП застосовує існуючі моделі, як трафарети, для перекладу текстів різного контенту, але робота даної системи цілком пов'язана з даними навчання нейронних мереж. Велика кількість високоякісних моделей машинного перекладу, створених для різних сфер діяльності, досі складаються із нейронних та статистичних методів для максимальної продуктивності перекладацької діяльності [4].

Кожна пара речень певним чином вносить зміни до структури моделей нейронної мережі тому, що вона проходить через певний алгоритм аналізу, що має назву *зворотне поширення*. НМП здатен краще відтворювати перекладацьку діяльність в порівнянні із статистичним методом та методом, створеним на правилах; система НМП регенерує процес перекладу через унікальну модель штучної нейронної мережі. До того ж, Google створив свій власний GMNT (Google's Neural Machine Translation) та успішно його (програмне забезпечення) використовує з 2016 року. Програми НМП спроможні обійти обмеження інших методів, тому забезпечують переклад високою якістю [36].

Нейронна мережа (НМ) - це інформаційна система через яку вхідні дані через набір взаємопов'язаних вузлів для створення вихідних даних. Нейронна мережа застосовується програмним забезпеченням НМП для обробки великої кількості даних. Кожен вузол контролює певну атрибутивну зміну вихідного тексту для переробки його на цільовий, поки вихідний вузол не дасть остаточний результат. Таким чином, НМ абсолютно контролює зміст вихідного тексту [50].

Гібридний машинний переклад (ГМП) - його інструменти застосовують не одну модель машинного перекладу для одного ПЗ (програмне забезпечення). Варто використовувати ГМП для більш ефективного перекладу одного завдання; при цьому ГМП застосовує статистичний метод та метод, заснований на правилах перекладу.

Отже, кінцевий результат перекладу є поєднанням результатів роботи усіх методів перекладу. Інструменти САТ систем симбіозно працюють з ПЗ для

машинного перекладу текстів, автоматизуючи всі цілі та задачі, що стосуються перекладу (редагування, зберігання перекладів, керування перекладами, тощо). Автоматизований переклад співпрацює з текстовими тригерами, що впроваджуються при потребі автоматичного використання. Наприклад: завдяки автоматизованому перекладу можливо вставити в документи вже раніше оброблений текст [67].

4.4 Особливості перекладу термінології комп'ютерного дискурсу

Комп'ютерний (інформаційно-технологічний) дискурс є частиною професійних дискурсів. Для нього характерно використовувати окремий тип LSP, який вживається тільки в текстах ІТ галузі. Для сфери інформаційних технологій існує низка певних вимог.

Одна із провідних рис таких текстів - когнітивність, тобто подавання інформації відбувається чітко та стисло. Дана конкретна інформація представлена словами-термінами, словосполученнями, простими реченнями [32]. Такі тексти відрізняються насиченням термінології, яка часто має скорочення у формі абревіатур. Екстралінгвістичні мультимедійні засоби, такі як таблиці, графіки, діаграми, анімації, звукові файли часто використовуються в даних текстах, як допомога користувачу, який не є професіоналом в даній області.

Переклад текстів комп'ютерного дискурсу спрямований на роботу з документацією в галузі ІТ, що має прикладне застосування. Це можуть бути інструкції до використання комп'ютерів, завантаження комп'ютерних програм, інструкції користування той чи іншою онлайн платформою і т. ін. Серед інших особливостей перекладу інформаційно-технологічних текстів варто виділити: наявність формул, великого масиву цифрової інформації, суворих правил перекладу стійких виразів, відмінності у використанні схожих мовленнєвих конструкцій у вихідному та перекладеному тексті різне повторення

використання окремих частин мови, необхідність правильного перекладу одиниць вимірювання.

Переклад текстів комп'ютерного дискурсу з двох мов (мовна пара-українсько-англійська, англійська-українська) містить багато складнощів, що стосуються як загально-прийнятих так і конкретних вимог до перекладу інформаційно-технологічних текстів.

Одна із них - це те, що різні мови налічують багато відмінностей у термінології, які не відповідають буквальному перекладу. Наприклад, термін «*release*»-при прямому перекладі «звільнення, випустити, випуск», у сфері ІТ він означає «*готова версія продукту*»[14] .

При перекладі інформаційно-технологічної термінології слід врахувати всі фактори, щоб уникнути помилок в роботі:

- не варто перекладати все речення відповідно послідовності, що подана в реченні
- не допускати ігнорування контексті (з'ясувати значення терміну в контексті)
- пошук значення терміну у загальному словнику не допустимий
- варто використовувати мовну догадку шляхом розуміння головної думки тексту [2].

Головним засобом перекладу термінів служить лексичний еквівалент. *Еквівалент-це максимально близька відповідність перекладеного тексту до тексту оригіналу.* Прикладом може бути термін «*net*»- «*сітка, мережа*». Існують певні труднощі, пов'язані з перекладом термінології інформаційно-технологічної галузі. Галузеві терміни-це ті, що вживаються лише в одній галузі знань. Вузькоспеціальні терміни характерні для якоїсь спеціальності певної галузі [16].

Для термінології інформаційно-технологічних текстів притаманно використання термінів, що складаються з одного та більше складів і також скорочень. Пошук правильного варіанту є найскладнішою задачею в перекладі термінології з LSP.

Крім еквівалентного способу перекладу існує інтернаціоналізм та описовий спосіб. Інтернаціоналізм позначає термін існуючий в декількох мовах (як мінімум три мови), при цьому має однакове або дуже подібне визначення при вживанні. Наприклад, термін «*коментар*» рекомендується вживати при роботі з різностильовими текстами [31].

Стосовно описового методу слід зазначити, що він вживається при перекладі термінів, що не мають еквівалентів в тій мові, на яку він перекладається. Наприклад: «*build*»- складання, монтаж [78].

У випадку, коли ні один із зазначених методів не підходить, цілком можливо створення нового терміну

Терміни створюються на базі однієї мови або запозичуються з інших мов, але термін має повністю позначати риси даного поняття, що є вкрай важливо для перекладача. Терміни можна поділити за формою на прості, складні та терміни-словосполучення.

Прості терміни мають в своєму складі одне слово: «*cloud*»-програмне забезпечення або служба, яка працює в мережі Інтернет, а не на ПК користувача, «*server*» - « *сервер*» частина комп'ютерного обладнання або програмного забезпечення (комп'ютерна програма), яка забезпечує функціональні можливості для інших програм або пристроїв, що називаються «*клієнтами*». Ця архітектура називається клієнт-серверною моделлю. З двох слів утворені складні терміни і їх правопис повинен бути разом або через дефіс: «*kick-start*»-дати старт проекту, «*reboot*»-перезавантаження комп'ютера.

Терміни, що складаються із словосполучень, мають в своєму складі декілька слів і пишуться окремо:

«*executable file*» - виконуючий файл, «*memory management*»-керування пам'яті. Найбільшу кількість складнощів викликає переклад саме останніх термінів, термінів-словосполучень [52] .

Одне з найрозповсюджених джерел накопичення термінологічної лексики є саме переклад. Завдяки перекладу виникають та розповсюджуються еквіваленти лексичних одиниць (ЛО), тому переклад відіграє важливу роль

для розвитку мов. Переклад є не лише. можливість тій чи іншій мові донести головну думку, яку висловлює дана мова.

Внаслідок браку ЛО в іншій мові задача перекладачів утворити відповідники, що називаються лексичними еквівалентами. Основними прийомами перекладу термінів є описовий переклад, калькування, транскрибування, переклад за допомогою родового відмінку, транслітерація, за допомогою використання прийменників [16].

Описовий переклад служить для передачі розширеного пояснення значень іншої мови. Використовується описовий прийом коли відсутні відповідні значення слів в словниках. Наприклад, як вище згадувалось, термін «*build*» при перекладі описовим способом «*складання, монтаж*» [78].

Калькування або буквальний переклад використовується для точної передачі значення слова з іншої мови. Наприклад: «The term «*box model*» is used when talking about design and layout. The CSS box model is essentially a box that wraps around every HTML element. It consists of: content, padding, borders and margins.» [88], де «*box model*»- «*блочна модель*» .

Транскрибування і транслітерація також широко розповсюджені в перекладі. При транслітерації відбувається заміна слова буквами, що його складають, буквами українського алфавіту. Наприклад: « A **browser** (or internet browser) is a type of software that accesses the World Wide Web.» [88]; «*browser*»-«*браузер*».

Завдяки транскрибуванню передається вимова англійських слів українськими буквами, тобто фонетичної будови слова з метою повноцінного функціонування у мові, на яку воно перекладене. Наприклад: «**Outsourcing** is the practice of passing individual tasks, subareas, or business processes over to a third-party and thereby receiving the results **from outside** of your own company.»[90]; «*outsourcing*», як фахове поняття має значення «*виконання завдання або частина діяльності підрядника(не штатом організації)*». При перекладі даного терміну має сенс використати метод транскрибування, так як

це слово не має широкого аналогів в українській мові, тому добрати схожий еквівалент важко.

Переклад за допомогою використання родового відмінку. Наприклад: «The slow processing of such computers did not allow for the complex **memory management** systems used today»; «*memory management*» - «керування пам'яті», вже раніше згаданий приклад [89].

Переклад за допомогою використання прийменників використовується для уникнення труднощів при перекладі термінів, що складаються з багатокomпонентних термінів. Наприклад: «*by default*»-«по замовчуванню» [19]

При перекладі текстів інформаційно-технологічної галузі перекладач стикається з певними проблемами не тільки, як до його професійних навичок, так і через те, що такі тексти насичені термінологією, що вимагає від перекладача навички перекладання термінології. Декілька прийомів перекладу мають широке застосування при перекладі текстів, такі як описовий та еквівалентний, як приклади. [10] .

4.5 Методика навчання перекладу термінології КД

Сучасні технології займають велике місце в сучасному житті суспільства, отже впровадження комп'ютерних технологій не стало винятком. Сучасне покоління витрачає багато часу використовуючи гаджети для навчання, для комунікації або просто провести гарно час погравши в улюблену гру.

Внаслідок цієї тенденції утворилися певна термінологія, яку використовують певні групи користувачів. Люди, які вживають терміни в своєму мовленні, виділяються серед інших, розширюючи свій лексичний запас таким чином. Тому, володіння термінологією актуально на сьогоднішній день. На практичних лекціях з практики перекладу англomовних текстів викладач може ознайомити студентів з наступними методами вивчення ІТ термінології:

- складання діалогу включаючи елементи термінології, що застосовується в комп'ютерній галузі. Студентам пропонується робота в парах або в групах. Для кожної групи підбираються слова, вивчені раніше. Студенти отримують завдання скласти діалог або описати коротко ситуацію, вживаючи дану термінологічну лексику:

- запропонувати студентам виконати вправу, в якій треба заповнити пропуски потрібними словами. Такий вид вправ допомагає студентам краще запам'ятовувати коректне вживання термінів, вивчених на попередніх теоретичних заняттях.

- вправи на переклад текстів інформаційно-технологічного змісту з англійської мови на українську для закріплення вивченого лексико-граматичного матеріалу. Студентам дозволено використання словників.

- вправи на відповідність для закріплення лексичного матеріалу, вивченого раніше також можуть бути запропоновані студентам, щоб краще запам'ятати назви термінів.

Read the text and translate it into Ukrainian.

Computer memory

Computer memory (information storage device, memory device) is a part of a computer, a physical device or medium for storing data used in computing systems over time. Memory and the central processing unit have been a consistent part of the computer since the 1940s. Memory in computing devices has a hierarchical structure and usually involves multiple storage devices with different characteristics.

Thumb image

A 44 MB hard drive from the 1980s and a 2 GB CompactFlash from the 2000s.

Thumb image

DRAM RAM module inserted into a motherboard

Thumb image

Flash memory storage device

In personal computers, "memory" is often referred to as one of its types - dynamic random-access memory (DRAM) - which is used as the RAM of a personal computer.

The task of the computer memory is to store in its cells the state of external influence, recording information. These cells can record a wide variety of physical effects. They are functionally similar to the usual electromechanical switch and information is recorded in them in the form of two clearly distinguishable states - 0 and 1 ("off"/"on"). Special mechanisms provide access (read, random or sequential) to the state of these cells.

The process of accessing memory is divided into processes separated in time - write operation (slang. flashing, in case of writing ROM) and read operation, in many cases these operations occur under the control of a separate specialised device - memory controller.

There is also a distinction between memory erase operation - writing (writing) and REM memory cells of identical values, usually 0016 or FF16.

The most well-known memory devices used in personal computers are RAM modules (RAM), hard discs (hard drives), floppy discs (flexible magnetic discs), CDs or DVDs, and flash memory devices.

Memory Functions

Computer memory provides support for one of the functions of a modern computer - the ability to store information for long periods of time. Together with the central processor, the memory device is a key part of the so-called von Neumann architecture, the principle behind most modern general-purpose computers.

The first computers used memory devices exclusively for storing processed data. Their programmes were implemented on the hardware level in the form of rigidly defined sequences to be executed. The use of von Neumann architecture, which provides for storing computer programmes and data in a common memory, changed the situation radically.

Any information can be measured in bits and therefore, regardless of the physical principles and number system in which a digital computer operates (binary,

ternary, decimal, etc.), numbers, textual information, images, sound, video and other types of data can be represented by sequences of bit strings or binary numbers. This allows a computer to manipulate the data, provided the storage capacity is sufficient (for example, about one megabyte is needed to store the text of an average-sized novel).

To date, many devices have been created for data storage, based on the use of a variety of physical effects. There is no universal solution, each has its own advantages and disadvantages, so computer systems are usually equipped with several types of storage systems, the main properties of which determine their use and purpose.

Physical basis of operation

The operation of a memory device can be based on any physical effect that ensures that the system is brought to two or more stable states. Modern computer technology often utilises the physical properties of semiconductors, where the passage of current through a semiconductor or its absence is interpreted as the presence of logic signals 0 or 1. Steady states defined by the direction of magnetisation allow a variety of magnetic materials to be used for data storage. The presence or absence of charge in a capacitor can also form the basis of a storage system. The reflection or scattering of light from the surface of a CD, DVD or Blu-ray disc also allows information to be stored.

Classification of memory types

A distinction should be made between the classification of memory and the classification of storage devices (SD). The former classifies memory by functionality, the latter by technical implementation. The first one is considered here - so it includes both hardware types of memory (implemented on a memory device) and data structures implemented in most cases by software.

Match the terms with the correct sentence.

- a. Computer memory
- b. Thumb image
- c. Memory controller
- d. RAM modules

1. A special device to read operations under the control
2. A 44 MB hard drive from the 1980s and a 2 GB CompactFlash from the 2000s.
3. Are one of the well-known memory devices
4. is a part of a computer, a physical device or medium for storing data used in computing systems over time?

Fill in the gaps with the correct words.

1. Computer memory provides _____ of a modern computer - the ability to store information for long periods of time.
2. Any reprogramming required a huge amount of _____ on preparation of new _____ of blocks and devices, etc.
3. _____ have been created for data storage, based on the use of a variety of physical effects.
4. The presence or _____ in a capacitor can also form the basis of a storage system.
5. The reflection or scattering of _____ of a CD, DVD or Blu-ray disc also allows information to be stored.

Висновки до розділу 4

У четвертому розділі висвітлено роль ІТ дискурсу в перекладознавчій науці. Визначено частиномовну приналежність термінів, які відіграють важливу роль в текстах англомовного комп'ютерного дискурсу. Виокремлено особливості термінології та виявлено причини недостатньої кількості термінів. Окреслено основні технології перекладу текстів комп'ютерного дискурсу. Проаналізована роль систем САТ в перекладацькій діяльності. Розроблено завдання для використання на практичних заняттях з перекладу при підготовці майбутніх перекладачів (а саме, читання та переклад тексту, заповнити пропуски правильними словами, завдання на поєднання).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

За результатами дослідження інституційного дискурсу на прикладі одного із його видів, а саме комп'ютерного дискурсу можна зробити такі висновки.

Інституційний дискурс, належить до професійного виду дискурсу. В результаті того факту, що інституційний дискурс включає в себе багато професійних видів дискурсів, а саме – медичний, юридичний, художній, науковий, комп'ютерний та інші, можемо стверджувати, що сфери застосування його є доволі різноманітні та неоднозначні.

Оскільки в даній науковій роботі детально розглядався комп'ютерний дискурс, як один із типів інституційного дискурсу, то слід сказати, що екстралінгвістичні особливості комп'ютерного дискурсу проявляються в комп'ютерно опосередкованому комп'ютерному середовищі.

Як і у всіх професійних дискурсах, в комп'ютерному дискурсі безпосередню роль відіграє термінологія. Особливості термінології, такі як: можлива варіантність термінів, нечітко структурована система термінографії слід враховувати при перекладі термінів англomовного комп'ютерного дискурсу.

Базовим способом перекладу термінології комп'ютерного дискурсу є калькування. Крім того, використовують досить часто декілька способів перекладу одного терміну, неможливості застосування методу надавання нового значення терміну для запозичень як способу перекладу, використання запозичених скорочень разом з повною формою терміну.

Переклад термінології в сфері інформаційних технологій має притаманні йому особливості, що дозволяють виділити даний тип перекладу серед інших видів інституційного дискурсу.

Термінологічні системи в цілому представляють труднощі для перекладу через те, що не мають чітко організованої системи та налічують проблемні аспекти своїх складових, перш за все – це можлива варіативність.

Було встановлено, що теоретичні напрацювання стосовно перекладу текстів ІТ-сфери не можуть в повній мірі застосовуватися для перекладу текстів комп'ютерного дискурсу. Під час дослідження було виявлено конкретні тенденції, що прослідковуються у процесі перекладу термінів англomовного комп'ютерного дискурсу.

Перспективи подальших досліджень можуть бути окреслені в опрацюванні матеріалу не лише з точки зору фіксації, але й з огляду на функціонування термінологічних одиниць, а також аналізу термінології мови оригіналу і мови перекладу в ІТ-сфері.

Я, Клочко Світлана Юріївна, своїм підписом засвідчую, що моя науково-дослідницька робота « Англomовний інституційний дискурс: лінгвістичні та перекладацькі аспекти» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Список використаних джерел

1. Акмалдінова О. М., Бугайов О. Є., Бабій Г. В., Волгіна С. А. Professional English: Computer Technologies, навч. посіб. К., НАУ, 2014. 352 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/24333/1/Professional%20English%20Computer%20Technologies.pdf> (дата звернення 24.11.2024)
2. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття. Львів, Вид-во Львівської політехніки, 2011. 280 с. URL: <https://librarygo.lpnu.ua/assetstore/2023/12/semiotkalinhvanhliixviistol.rtf> (дата звернення 15.10.2024)
3. Багаєва Ірина. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 46, том 1, 2021 URL: www.aphn-journal.in.ua/archive/46_2021/part_1/16.pdf (дата звернення 18.10.2024)
4. Балюта Е. Г. Лінгвістична характеристика комп'ютерної терміносистеми англійської мови. *Вісник Запорізького державного університету*. Серія. Філологічні науки. 2001. №3. С.15–17. URL: https://ktpam.kpi.ua/wp-content/uploads/2021/12/Zbirka_ludina.pdf (дата звернення 20.10.2024)
5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 342с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078 (дата звернення 25.10.2024)
6. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. 332 с. URL: https://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1240823 (дата звернення 13.10.2024)

7. Бело́ва А. Д. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англомовному дискурсі: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. Київ, 2009. 469с.
[URL:https://core.ac.uk/download/pdf/334577664.pdf](https://core.ac.uk/download/pdf/334577664.pdf) (дата звернення 07.10.2024)
8. Біску́б І.П. Англомовний дискурс програмного забезпечення як модель мовленнєвої взаємодії людини і комп'ютера. Луцьк: Волинськ.Нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. 338 с.URL:
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/1008> (дата звернення 08.10.2024)
9. Бічева А.В. Класифікація та переклад термінів, що використовуються у мережі Інтернет та інформаційних технологій. Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Перекладацькі інновації» Суми, 25-27 листопада 2010 р. Суми: Видавництво СумДУ, 2010. С. 39–44. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/17705/3/Bicheva.pdf> (дата звернення 11.11.2024)
10. Борисов О. Професійний дискурс комунікативно-когнітивний вимір. URL:
<http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3155/1/Професійний%20дискурс%20комунікативно-когнітивний%20вимір.pdf> (дата звернення 23.11.2024)
11. БОНДАРЕНКО Яна Олексіївна. ДИСКУРС АКЦЕНТУЙОВАНИХ МОВНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ: КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ. АВТОРЕФЕРАТ дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Київ, 2002.
[URL:http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1310/02BYOANP.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/1310/02BYOANP.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення 08.11.2024)
12. Борзих О. А. «Актуальні проблеми сучасного дискурсу в теоретичній та прикладній лінгвістиці. Матеріали XX регіональної науково-практичної конференції. URL: <https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Збірник.docx> (дата звернення 08.11.2024)

13. Василяйко Ірина. МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТЕРМІНІВ. Типологія та функції мовних одиниць. Науковий журнал. № 1 (5). 2016. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10093/1/Василяйко.pdf> (дата звернення 15.11.2024)
14. Герасімова О. М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2016. №22. С.180 . (НА ПРИКЛАДІ ПРИКОРДОННОГО ДИСКУРСУ). С.180. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/33/part_2/22.pdf (дата звернення 09.11.2024)
15. Грязнухіна Т. О. Паралельні корпуси текстів і машинний переклад. *Мовознавство*. 2014. № 1. С.71-82. URL: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/ook-04-suchasni-informacijni-tehnologiyi-u-perekladi.pdf> (дата звернення 14.11.2024)
16. Гудманян Артур. ОЦІНКА АДЕКВАТНОСТІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ПИСЬМОВИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТІВ. *Advanced Linguistics*, 12, 2023. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/02aecb04-a8b0-4057-be48-05e815de8538/content> (дата звернення 15.11.2024)
17. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови. URL: https://library.znu.edu.ua/newbook/index.php?action=url/view&url_id=34401 (дата звернення 16.10.2024)
18. Єрмоменко С. В. ЮРИДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД: ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2023. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.63.31> (дата звернення 16.10.2024)
19. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=312792> (дата звернення 09.11.2024)

20. Ілик Т. Соціальні варіанти мови та їх термінологічне окреслення. Мовознавчі дослідження. Збірник наукових праць. Соціолінгвістика. Мова міста: методичні рекомендації до навчальної дисципліни. Харків, 2021. 54 с. URL: https://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/metod_ua/pdf/redko_sociolingvistyka.pdf (дата звернення 17.10.2024)
21. КАЗИМИРОВА І. А. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОТЕРМІНОГРАФІЇ. *Термінологічний вісник*. 2017. Вип. 4. URL: https://iul-nasu.org.ua/pdf/termvisnik/terv_2017_4_31.pdf (дата звернення 21.10.2024)
22. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачів. Філологічні трактати. 2010. Т.2. № 3. С. 51 – 55. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/4124?locale=en> (дата звернення 08.10.2024)
23. Компанцева Л. Ф. Соціальні мережі в когнітивно-прагматичному вимірі. Мовознавство. 2017, № 3. URL: <https://movoznavstvo.org.ua/component/attachments/download/863.html> (дата звернення 08.10.2024)
24. Корунець І.В. Порівняльна типологія англійської та української мов. К.: Либідь, 1995. 239 с. URL: <https://discovery.kpi.ua/Record/000093009/Details> (дата звернення 10.10.2024)
25. Кропівна А.В. Технічна документація: методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спеціальностей 7.02010501, 8.02010501 “Документознавство та інформаційна діяльність”. Кіровоград: КНТУ, 2015. 52 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/da48cc15-41ac-4b2c-b5f9-09997b703535/content> (дата звернення 02.10.2024).
26. Крюкова Ю.В. Стилiстична компетенцiя перекладача у сферi комп'ютерного дискурсу. Перекладацькi iнновацiї: матерiали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р.

СумДУ. С. 123-125. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14049486.pdf> (дата звернення 29.11.2024)

27. Кулікова Тетяна Василівна. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ. SCIENTIFIC HORIZON IN THE CONTEXT OF SOCIAL CRISES. URL: https://kzgizh.knukim.edu.ua/images/nauka/scientific-horizon-in-the-context-of-social-crises_tokio_japan.pdf (дата звернення 28.10.2024)

28. Кулікова Тетяна Петрівна. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ..SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF». URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/2021.02.6-8_Interconf.pdf#page=527 (дата звернення 26.10.2024)

29. Курносова Н. А., Курносова Р.В. Проблеми стандартизації та уніфікації науково-технічної термінології. URL: <https://studentam.net.ua/content/view/8616/97/> (дата звернення 14.11.2024)

30. Кульчицький Ігор, Філь Богдан. Default, «по замовчуванню» чи «за налаштуванням»? // *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології» 2009. № 648. С. 88–91. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-620-2008/default-po-zamovchuvannyu-chy-za-nalashtuvannyam> (дата звернення 04.11.2024)

31. Манжак Катерина. Комп'ютерний дискурс як самостійна область дослідження. Наукові розвідки студентів факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Харків, 2020. 98 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e0c5a511-ce71-49e4-8dbe-3d5c79cbb282/content> (дата звернення 22.10.2024)

32. Мартинюк А. П. Лінгвістична концептологія: методологічні платформи, методики аналізу, перспективи розвитку. Мовознавство. 2012. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/8606/1/22.pdf> (дата звернення 28.11.2024)

33. Масенко Л. Т. Українська жаргонологія: проблеми становлення. *Українська мова та література*. 2006. № 38. С. 3– 24.
34. МАРЧЕНКО Артем. ЯК ПРАЦЮЄ НЕЙРОННА МЕРЕЖА. *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГАСІННЯ ПОЖЕЖ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ»*. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/16290/1/КОНФЕРЕНЦІЯ%20ЧИПБ%202022.pdf#page=243> (дата звернення 18.11.2024)
35. Монарцик Н. Специфіка перекладу англomовних термінів галузі комп'ютерних наук. *Вісник Луганськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка*. 2005. №10. С.25-32. URL: https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/572192/mod_folder/content/0/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%202021/Trohimez_mahistr_2021.doc?forcedownload (дата звернення 21.11.2024)
36. Мордоус І.О. Соціальний інститут: загальні обрії філософського аналізу. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31337/Mordous_24-37.pdf?sequence=1 (дата звернення 19.10.2024)
37. Морозова О.І. Дискурс як когнітивно-комунікативна подія. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. URL: [https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/роб%20БК%207.%20нім%20%20Лінгвокогнітивні%20та%20лінгвосеміотичні%20особливості%20дискурсу%20\(5%20курс\)%20\(1\).pdf?id=90f747c9-aa0d-4917-986b-73f34e947f44](https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/роб%20БК%207.%20нім%20%20Лінгвокогнітивні%20та%20лінгвосеміотичні%20особливості%20дискурсу%20(5%20курс)%20(1).pdf?id=90f747c9-aa0d-4917-986b-73f34e947f44)
38. Махачашвілі Р. К ЕМПІРИЧНИЙ МЕТОД У ДОСЛІДЖЕННІ ПОЛІЛАТЕРАЛЬНОСТІ ЕМОЇ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 43, Том 3. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31331/1/Bakhtina_Makhachashvili_Visnyk_MGU.pdf (дата звернення 19.04.2024)

39. Махачашвілі Р.К. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ АНГЛОМОВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛОГОСФЕРИ КОМП'ЮТЕРНОГО БУТТЯ. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25886/6/makhachashvili_stfil_2018_10_19.pdf (дата звернення 18.11.2024)
40. Носенко Т. І. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ. Навчальний посібник. Київ-2011. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7793/1/Nosenko_ITN_IS.pdf (дата звернення 22.11.2024)
41. Ольховська Алла. Машинний переклад та постредагування у фаховій підготовці майбутніх перекладачів. Professional Training of Translators / Interpreters. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/48126> (дата звернення 10.10.2024)
42. Пастернак Т. А. Співбесіда як тип інституційного дискурсу. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. URL: https://dspace.lgpu.org/bitstream/123456789/260/1/%E2%84%96%2018_2052010_%D0%A4%D0%9D.pdf (дата звернення 09.10.2024)
43. Парфенюк Н.В. СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОГО ДИСКУРСУ. Сучасні тенденції розвитку науки. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/23feb2018/57.pdf> (дата звернення 19.10.2024)
44. Панько Таміла Іванівна. Збірник наукових праць на пошану професора Таміли Іванівни Панько. Львів. 587 с. URL: <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/zbirnyk-na-poshanu-T.Panko-.pdf> (дата звернення 02.11.2024)
45. Пилипенко Р. Є. Інституційний комунікативний простір Німеччини (фахова мова економіки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. «Германські мови». К., 2017. 40 с. URL: <https://dissertation.com.ua/node/686550> (дата звернення 22.10.2024)

46. Плотнікова Наталя, Агібалова Тетяна. ТЕХНОЛОГІЇ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ВУЗЬКОГАЛУЗЕВОЇ ЛЕКСИКИ. Fourth Internet Conference Proceedings "FOREIGN LANGUAGE IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS: ISSUES AND STRATEGIES". URL: https://cusu.edu.ua/images/conferences/2020/02/maket_materconf2020_1103.pdf#page=186 (дата звернення 18.11.2024)
47. ПРИБЛУДА Л. М. ПЕРВИННА ТА ВТОРИННА НОМІНАЦІЯ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС. АКАДЕМІЧНІ СТУДІЇ. СЕРІЯ «ГУМАНІТАРНІ НАУКИ». URL: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.10> (дата звернення 11.10.2024)
48. Поляченко Валерія Олександрівна. СТРУКТУРНО СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ТЕРМІНІВ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ. Київ-2019. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/432/Поляченко-конвертирован.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 29.10.2024)
49. Пушик Н. В. Техніка машинного перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2021. № 49, Том 2. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v49/v49/part_2/41.pdf (дата звернення 11.11.2024)
50. Ручкіна Катерина Євгенівна. Толерантна дискурсивна особистість у сучасному англомовному інституційному дискурсі, взаємодія вербальних та кинесичних компонентів комунікації. *International scientific journal «Grail of Science»* No36 (February, 2024). Міжнародний науковий журнал «Граль науки» No 36 (лютий, 2024). URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/2080> (дата звернення 15.10.2024)
51. Русанівський В. М. Українська мова. Енциклопедія / В. М. Русанівський та ін. (ред.); НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т української мови. К.: «Українська енциклопедія»
52. Рябокінь Н. О. Огляд способів перекладу термінів (аналіз спеціальної літератури). Інноваційний потенціал та правове забезпечення

соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу. URL : <https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Конференція-2021.pdf#page=765> (дата звернення 23.11.2024)

53. Рябова К. О. ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ (від ранніх етапів до початку XXI століття ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ.

URL:<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/297680> (дата звернення 16.11.2024)

54. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архетоніка, варіативність. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. С. 31. URL: <https://science.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/6/2021/04/kompyuternij-diskurs.pdf> (дата звернення 24.10.2024)

55. Сікорський Ігор. Інструментальні засоби Python для моделювання та системного аналізу часових рядів при вирішенні задач кіберзахисту інформаційно-комунікаційних систем. ResearchGate. URL: https://www.researchgate.net/profile/Ihor-Subach-2/publication/369370263_Instrumentalni_zasobi_Python_dla_modeluvanna_ta_sisternogo_analizu_casovih_radiv_pri_virisenni_zadac_kiberzahistu_informacijno-komunikacijnih_sistem/links/64181e99315dfb4cce949313/Instrumentalni-zasobi-Python-dla-modeluvanna-ta-sisternogo-analizu-casovih-radiv-pri-virisenni-zadac-kiberzahistu-informacijno-komunikacijnih-sistem.pdf (дата звернення 12.11.2024)

56. Сибірцева Ю. АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. Матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. СумДУ, 2014. С. 97-99. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324241642.pdf> (дата звернення 15.11.2024)

57. Синдега Р. Способи утворення англомовної комп'ютерної лексики. *Вісн. Львів. нац. Ун-ту*. Серія «Іноземні мови». Львів: Видав. центр Львів. нац.

університету ім. І. Франка. 2010. Вип. 17. С. 47–51. URL:

<http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/lingua/article/download/2250/2309>

(дата звернення 22.11.2024)

58. Ситник І. В. ДИСКУРС В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020. № 46, Том 2. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.46-2.30> (дата звернення 21.04.2024)

59. Скоропад Д.Ю. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ІННОВАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ. Перекладацькі інновації. Матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 13–14 березня 2014 р. Суми: Сумський державний університет, 2014. 172 с. URL:

<https://core.ac.uk/download/pdf/324244298.pdf> (дата звернення 29.10.2024)

60. Сологуб Л. В. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ДИСКУРСІВ Серія «Філологічна». Випуск 63. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/409527.pdf> (дата звернення 01.12.2024)

61. Солощук Л.В. Дискурсивна особистість у світлі теорії полікодовості комунікативного процесу. *Записки з романо-германської філології*. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/51890/47788> (дата звернення 30.11.2024)

62. Черниш Н. Й. Соціологія. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/482997/mod_resource/content/1/Черниш%20Н.Й.%20Курс%20лекцій.pdf (дата звернення 15.10.2024)

63. Щур І. Особливості українського комп'ютерного жаргону. *Рідна школа*. 2001. № 3. С. 10 - 12

64. Babich G.N. Lexicology: A Current Guide. URL: <https://studfile.net/preview/5795451/> (дата звернення 18.10.2024)

65. Barron D. W. Pascal. The Language and its Implementation. URL: https://books.google.com.ua/books/about/PASCAL.html?id=X6hQAAAAMAAJ&redir_esc=y (дата звернення: 19.06.2024) (дата звернення 24.10.2024)

66. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge university press, 2014. 272 p.
67. Gegenter, D. 1998. Virtual realism. Oxford Universitz Press. 138p.
68. Habermas J. Erleuterungen zum Begriff des kommunikativen Handelns. Habermas J. Vorstudien und Ergnzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verl. 1989. S. 571-606.
69. Harris Z.S. Discourse Analysis: A Sample Text. Language. Vol. 28 (1). P. 1-30. Vol. 28 (4). P. 474-494. Linguistic Society of America 30; Vol. 28 (4). P. 474-494.
70. Heeter C. Implications of New Interactive Technologies for Conceptualizing Communication. Media use in the information age. Hillsdale NJ; Erlbaum, 1989. P. 85-108
71. Makhachashvili R. Open Verbal E-Environment Research Premises And Ict Tools. Open Educational E-Environment Of Modern University. URL: https://www.researchgate.net/publication/325703297_OPEN_VERBAL_E-ENVIRONMENT_RESEARCH_PEMISES_AND ICT_TOOLS (дата звернення 27.10.2024)
72. Makhachshvili Rusudan, Mintii Iryna, Protsenko Olena, Semerikov Serhiy. Digital Humanities Event Horizon, 2021. Digital Humanities Workshop. URL: <https://doi.org/10.1145/3526242.3526243> (дата звернення 29.11.2024)
73. McFedris P. What shall we call the forthcoming decade? Logophilia. V.12, 2004. P. 3-6.
74. McLuhan M. Medium is the Message. NY. Ginkgo Press, 2021. 396 p. URL: <https://designopendata.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/05/understanding-media-mcluhan.pdf> (дата звернення 01.11.2024)
75. Oke N. Globalizing Time and Space: Temporal and Spacial Consideration in Discourses of Globalization. International Political Sociology, 2019. P. 310-326. URL: <https://academic.oup.com/ips/article-abstract/3/3/310/1813729?login=false> (дата звернення 13.10.2024)

76. Partridge E., Dalzell T., Victor T. The new Partridge dictionary of slang and unconventional English. Taylor & Francis, 2006. 216 p. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=mAdUqLrKw4YC&oi=fnd&pg=PA1077&dq=%276.%20Partridge+E.,+Dalzell+T.,+Victor+T.+The+new+Partridge+dictionary+of+slang+and+unconventional+English.+%E2%80%93+Taylor+%26+Francis,+2006.+%E2%80%93+2216+p&ots=t5M87JgixD&sig=u-EkOamNqiF8kyLA1UeKNh0jcHI&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

(дата звернення 02.11.2024)

77. Quinion M. How words enter the language. Quinion M. Information Concepts-Nc.NCU. Press,2003. P.41-43.

78. Schwarz, J., Blunsom, P. (2018) The NarrativeQA Reading Comprehension Challenge. Transactions of the Association for Computational Linguistics, Vol. 6. P. 317–328.

79. Sue Ellen, Scientific and Technical Translation. Sue Ellen Wright, Leland D. Wright, Jr. Amsterdam. Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1993. 296 p. URL: https://www.academia.edu/22766506/Scientific_and_Technical_Translation (дата звернення 03.11.2024)

80. Swales J. M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge University Press, 1990. 260 p.

81. Rusko Tatiana. English Computer Discourse: Some Characteristic Features.135 SANTALKA. Filologija, Edukologija. 2017, t. 21, nr. 2. ISSN 1822-430X. print 2335-7711 online URL:<https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A14%3A23333790/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3Ascholar&id=ebsco%3Agcd%3A161163466&crl=c> (дата звернення 18.11.2024)

82. Yanfang Jia, Hunan University Michael Carl, Kent State University Xiangling Wang. How does the post-editing of neural machine translation compare with from-scratch translation? A product and process study. URL: <https://www.researchgate.net/publication/330901732> How does the post-

editing of neural machine translation compare with from-scratch translation A product and process study/citation/download (дата звернення 02.12.2024)

83. Zahavi D. Husserl's Phenomenology. Palo Alto: Stanford University Press, 2003. 312 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

86. 84. *Англо-український міні-словник з веб-розробки та IT.* URL: <https://ucluster.org/shkola-startapiv/it-slovnyk/> (дата звернення 03.12.2024)

85. Словник айтишніка. Сленг, який повинен знати кожен ! URL, <https://teletype.in/@cursor.education/pUrizuNjL> (дата звернення 02.12.2024)

87. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/audio> (дата звернення 03.12.2024)

88. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/smiley> (дата звернення 30.11.2024)

89. Capterra Glossary. URL: <https://www.capterra.com/glossary/browser/> (дата звернення 29.11.2024)

90. CSS box model. URL: https://www.w3schools.com/css/css_boxmodel.asp#:~:text=In%20CSS%2C%20the%20term%20%22box,%20padding%20borders%20and%20margins (дата звернення 19.06.2024)

91. Glosbe. URL: <https://uk.glosbe.com/en/uk/memory%20management> (дата звернення 29.11.2024)

92. (Felber H/ Terminology Manuel. URL: <https://archive.org/details/terminology-manual-by-h.-felber> (дата звернення 19.06.2024)

93. Microsoft Terminology URL:

<https://www.termbases.eu/termbase/view/8555553/en/uk/?initial=R&start=720>

(дата звернення 19.06.2024)

94. Startup Guide IONOS.URL: [https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-)

[your-](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-)

[business/outsourcing/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fhHD6](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-business/outsourcing/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fhHD6)

[gjZeebQhGKJIJSa51%20%28дата%20звернення%2001.12.2024%29&hsa_acc=969](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-business/outsourcing/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fhHD6)

[3933688&hsa_cam=21250286835&hsa_net=adwords&hsa_src=x&hsa_ver=3&utm](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-business/outsourcing/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fhHD6)

[medium=ppc&utm_source=adwords](https://www.ionos.co.uk/startupguide/grow-your-business/outsourcing/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw9IayBhBJEiwAVuc3fhHD6) (дата звернення 01.12.2024)

Resume

Modern linguistics focuses on the analysis of discourse as one of the most pressing scientific problems. This study examines various approaches to the study of discourse as a linguistic phenomenon, provides a description of discourse, and describes the difficulties faced by specialists in translating texts of this discourse. This paper describes computer discourse, one of the types of institutional discourse, the main features of which are normativity, clichédness, hierarchy, appeal, integrity, systematicity, structuredness, etc.

The relevance of the study is determined by the urgent need to study institutional discourse, namely computer discourse, the textual space of which is distinguished by a kind of terminological specificity, which, in turn, causes specific difficulties of translation.

The object of the study is the terminology of English-language computer discourse.

The subject of the research: linguistic specificity and innovative translation strategies of English institutional discourse.

The purpose of the study is to study the specifics of English institutional discourse based on English-language computer discourse texts, to identify innovative technologies for their translation and to develop methodological aspects of teaching the terminological units of this discourse.

The theoretical significance of the work lies in the integrative coverage of institutional discourse as a type of professional communication, as well as in the identification of the main translation techniques for the reproduction of terminological units of English-language computer discourse.

The work is a contribution to the development of terminology and terminography related to the IT sector.

Practical significance. The results of the work can be used in the elective discipline ‘Terminology of professional languages. English-Ukrainian and Ukrainian-

English Parallels', as well as in the process of developing educational materials for analysing terminology in IT texts.

In addition, the results of the study may be useful for higher education students interested in research and dealing with the specifics of English-language innovation and technology discourse.

The first section deals with the concept of 'discourse', its types, and characterises the directions of use of the concept of 'discourse'. The author also analyses the original origin of the term 'discourse' and identifies the types of discourse. In addition, the author identifies the affiliation of institutional discourse to the professional and business sphere, and defines approaches to the study of institutional discourse. In addition, it is found that the concept of 'discourse' is closely related to the concept of 'text'. It should be noted that the concept of 'discourse' has led to the emergence of social institutions of institutional discourse, which have a specific purpose, certain functional features to achieve the established goal, personnel and resources, where social statuses and roles are clearly delineated; there are rights and responsibilities; special regulation of relations, a system of values and standards of behaviour. In addition, approaches to the study of institutional discourse are considered.

The second section is devoted to one of the types of institutional discourse - the discourse of the IT industry (computer discourse), the reasons for its emergence and development are studied, the linguistic necessity of studying English-language computer discourse is highlighted. The types of this discourse are distinguished and their characteristics are described.

The third section deals with the linguistic features of the English-language computer discourse used by IT specialists. Its spheres of use, parameters, specific properties, signs (used by both ordinary users and professional IT specialists) are defined. The terminology of English computer discourse is analysed.

The fourth section highlights the role of IT discourse in translation studies. The part-of-speech affiliation of the terms that play an important role in the texts of English-language computer discourse is determined. The peculiarities of terminology

are highlighted and the reasons for the insufficient number of terms are revealed. The main technologies for translating computer discourse texts are outlined. The role of CAT systems in translation activities is analysed. Tasks for use in practical translation classes in the training of future translators are developed (namely, reading and translating a text, filling in the blanks with the correct words, and matching tasks).

The basic parameter of computer discourse is the creative thinking of the participants in this process. Computer communication is not devoid of a creative component due to the fact that users communicate anonymously, remotely and virtually, as each of them creates their own unique image, their own new virtual and personal world using the capabilities of online resources.

Texts of computer discourse include software texts, technical documentation, educational literature, articles, etc. In addition, this type of institutional discourse is imperative and informative. Also, software texts and technical documentation texts are characterised by specific professional terminology.

Professionalisms and jargons are inherent in the language of the professional IT community. It is worth noting that a significant number of professionalisms are expressed by colloquial substitutes for terminology ('bug', 'glitch'). Professionalisms do not have a clearly defined system, unlike the systematic structure of terminology. The emergence of professionalisms in a particular professional field is due to the inherent terminology or, conversely, its lack, and even the complete absence of the necessary terms. In most cases, professionalisms perform the functions of words in the common language; the difference is that they acquire specific meanings in the language of IT professionals. For example:

- «agile»-*аджайл*- is a term that describes the values and principles of flexible software development
- «back-up» - *бекан, бекани*, -backup/process of creating a backup copy of the application
- «back-end» - *бек енд* - software and hardware/server part of the application

- «wait-and-wait»-войтіватіті- is a humorous expression that refers to the process of retraining a specialist who is far from the IT industry to become a computer program developer

- «dropdown» - *дродаун-випадіння*- omitted menu

- «gallery» *галера* - a company that pays low wages and does not value its employees

- «engine» -*двигун*- a content management system

- «drop» -*дропнути*- to delete, disable or reset data

-«java» *жаба* - a programming language

-«copypaste» - *копіаста* - copied code

-«local»*локалка* - a local server or local network

Truncation of the word stem is common in the formation of professionalisms.

For example:

-*axis*- operating system

-*repository*-repository, data storage

-*subject*- topic, subject

-*software*- software

Shortening the base of words and phrases. For example:

-*Libra*- library

-*Laser*- laser printer

-*DRY* - a programme that offers to avoid repetition

-*Confa* - online conference

-*PHP* - programming language

-Sub (subject) - subject, topic.

The specific vocabulary of slang is based on the common language, but at the same time has certain differences due to its expressive metaphorisation of common words; by truncating words- (feature- feature, apishka- application/application programming interface; special word formation- fakap- failure; fixit- to fix. The psychological basis for the emergence of jargon among certain groups of users is due to their desire to give the language a humorous tone, freshness and vividness to their

statements, to interest the interlocutor, avoiding the usual and worn-out form of speech.

Neural machine translation (NMT) is a completely new approach based on neural networks. It applies artificial intelligence technologies to language learning and constantly improves the knowledge gained through machine learning; it is often used in conjunction with MT.

Ambiguous interpretation of the same term and variations of the term also cause certain difficulties in translation. These factors make it necessary to standardise terminology. This approach is extremely important for use in scientific, business, and industrial texts.

Translation of computer discourse texts is aimed at working with IT documentation that has an applied use. This can include instructions for using computers, downloading computer programs, instructions for using a particular online platform, etc. Other peculiarities of translating information technology texts include the presence of formulas, a large amount of digital information, strict rules for translating stable expressions, differences in the use of similar speech constructions in the source and translated texts, different repetition of certain parts of speech, and the need for correct translation of units of measurement.

Based on the results of the study of institutional discourse on the example of one of its types, namely computer discourse, the following conclusions were made.

Institutional discourse is a professional type of discourse. As a result of the fact that institutional discourse includes many professional types of discourse, namely medical, legal, artistic, scientific, computer and others, we can state that its spheres of application are quite diverse and ambiguous.

Since this research paper deals in detail with computer discourse as one of the types of institutional discourse, it should be noted that the extralinguistic features of computer discourse are manifested in the computer-mediated computer environment.

As in all professional discourses, terminology plays a direct role in computer discourse. The peculiarities of terminology, such as possible variability of terms, unclearly structured terminology system should be taken into account when translating terms of English-language computer discourse. Based on the results of the

study of institutional discourse on the example of one of its types, namely computer discourse, the following conclusions were drawn.

Institutional discourse is a professional type of discourse. As a result of the fact that institutional discourse includes many professional types of discourse, namely medical, legal, artistic, scientific, computer and others, we can state that its spheres of application are quite diverse and ambiguous.

Since this research paper deals in detail with computer discourse as one of the types of institutional discourse, it should be noted that the extralinguistic features of computer discourse are manifested in the computer-mediated computer environment.

As in all professional discourses, terminology plays a direct role in computer discourse. The peculiarities of terminology, such as possible variability of terms, unclearly structured terminology system should be taken into account when translating terms of English-language computer discourse.

The basic method of translating computer discourse terminology is calquing. In addition, several ways of translating a single term are often used, as well as the inability to use the method of giving a new meaning to a borrowed term as a translation method, and the use of borrowed abbreviations together with the full form of the term.

The translation of IT terminology has its own peculiarities that make it possible to distinguish this type of translation from other types of institutional discourse.

Terminological systems in general pose difficulties for translation because they do not have a clearly organised system and have problematic aspects of their components, first of all, their possible variability.

It was found that theoretical developments in the translation of IT texts cannot be fully applied to the translation of computer discourse texts. The study has identified specific trends that can be traced in the process of translating English computer discourse terms.

Prospects for further research can be outlined in the processing of the material not only in terms of fixation, but also in terms of the functioning of terminological units, as well as the analysis of terminology of the source and target languages in the IT field.